

บทที่ 3

วิเคราะห์ภาพสะท้อนการก่อสร้างตัวของคนไทยเชื้อสายจีนในสังคมไทยจากนวนิยายไทย

การก่อสร้างตัวของคนไทยเชื้อสายจีนในสังคมไทยที่ปรากฏในนวนิยายไทย เป็นภาพสะท้อนผ่านตัวละครของคนไทยเชื้อสายจีนในสังคมไทย ซึ่งผู้วิจัยได้วิเคราะห์นวนิยายจำนวน 5 เรื่อง โดยแบ่งเป็น 6 ประเด็นหลัก ดังนี้

3.1 การทำงาน

3.1.1 นักเอาเบาสู้ ไม่เกียจงาน

3.1.2 กล้าได้กล้าเสีย

3.1.3 ให้ความสำคัญกับพวกพ้อง

3.2 ครอบครัวและเครือญาติ

3.2.1 พ่อเป็นผู้นำของครอบครัว

3.2.2 จำนวนของลูกหลาน

3.2.3 เพศของลูกหลาน

3.2.4 การแต่งงาน

3.2.5 การอบรมและสั่งสอนลูกหลาน

3.3 คำสั่งสอน

3.3.1 ความซื่อสัตย์สุจริต

3.3.2 ความกตัญญูกตเวที

3.3.3 ความขยันหมั่นเพียร

3.3.4 ความประหยัด

3.3.5 การถ่อมตัว

3.4 ความเชื่อ

3.4.1 ความเชื่อเรื่องโชคร้ายจากการมีลูก

3.4.2 ความเชื่อเรื่องการสร้างฮวงซุ้ย

3.4.3 ความเชื่อเรื่องโหงวเฮ้ง

3.5. การดำเนินธุรกิจ

3.6 อุปสรรคและการฝ่าฟันอุปสรรค

3.6.1 อุปสรรค

3.6.2 การฝ่าฟันอุปสรรค

3.1 การทำงาน

เมื่อครั้งที่ชาวจีนจากแผ่นดินใหญ่ได้อพยพเข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทยในระยะแรกนั้น พวกเขาส่วนมากเป็นคนยากไร้ อพยพเข้ามาแบบเสื่อผืนหมอนใบ ไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง พวกเขาเข้ามาทำงานเป็นแรงงานหรือประกอบอาชีพรับจ้างในเมืองไทย พวกเขาหาเช่ากินค่าเพื่อเก็บเงินไว้ตั้งตัวเพื่อเปลี่ยนอาชีพไปทำการค้าขายต่อไป เมื่อแรกที่พวกเขาเริ่มก่อร่างสร้างตัวในเมืองไทยนั้น พวกเขาต้องอยู่อย่างขมขื่นและยากลำบาก แต่ไม่ว่าจะยากลำบากอย่างไร คนจีนอพยพและลูกหลานของพวกเขาที่ต่อมาก็คือคนไทยเชื้อสายจีนเหล่านี้ ต่างทำงานอย่างหนักเอาเบาสู้ ไม่เลือกงาน ไม่เกี่ยงงาน และส่วนใหญ่ดำเนินธุรกิจของตนเอง จนประสบความสำเร็จได้ในที่สุด นวนิยายได้สะท้อนภาพการทำงานของคนไทยเชื้อสายจีนดังนี้

3.1.1 หนักเอาเบาสู้ ไม่เกี่ยงงาน

คนไทยเชื้อสายจีนที่อพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทยได้เริ่มทำงานเป็นแรงงานหรือประกอบอาชีพรับจ้างในเมืองไทย หนักเอาเบาสู้ ขยันและอดทนในการทำงาน เพื่อทำมาหากินและเก็บเงินลูกแรก พวกเขาจนประสบความสำเร็จสามารถสร้างตัวและทำให้ตัวเองเป็นถึงเจ้าท่าหรือเจ้าของกิจการ มีรายละเอียดดังนี้

3.1.1.1 การทำงานรับจ้างใช้แรงงาน

นวนิยายเรื่อง ลอดลายมังกร ได้พูดถึงเมื่อเหลียงมาถึงเมืองไทยใหม่ ๆ ทำงานเป็นจับกังรับจ้างแบกกระสอบข้าวสารที่ทำน้าราชวงศ์ ทำงานหนัก เขาไม่เลือกงานและไม่เกี่ยงงานดังตัวอย่าง

เมื่อปูมาถึงเมืองไทยใหม่ ๆ นั้น อยู่ในลักษณะที่เรียกว่า “เสื่อผืนหมอนใบ” และเริ่มงานครั้งแรกด้วยการเป็นจับกังรับจ้างแบกกระสอบข้าวสารที่ทำน้าราชวงศ์ เคยมีคนถามว่าตอนนั้นปูเหนื่อยมากไหน ปูตอบว่าเหนื่อย แต่ระหว่างความเหนื่อยกับความหิวนั้น ความเหนื่อยเป็นสิ่งที่พอจะอดทนได้ ส่วนความหิวยากที่จะทนอดไหว ปูจึงยอมเหนื่อยดีกว่าจะยอมหิว

(ลอดลายมังกร. 2536 : 10)

จากตัวอย่างดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า กลุ่มคนไทยเชื้อสายจีนในสังคมไทย ส่วนใหญ่เริ่มต้นเป็นแรงงานหรือประกอบอาชีพรับจ้างคนอื่น ต้องตื่นเช้านอนดึก ขนส่งสินค้าหนัก และรายได้ก็น้อย แต่พวกคนไทยเชื้อสายจีนก็หนักเอาเบาสู้ ไม่เลือกงาน ทำงานเพื่อเก็บเงินไว้

นวนิยายเรื่อง อาปา ตัวละครเอกชื่อ ก๊กเจียง เด็กหนุ่มอายุ 20 ปีเดินทางมาจากเมืองจีน เพื่อแสวงหาความสำเร็จ โดยมาแบบตัวเปล่ามือเปล่า ก๊กเจียงทำงานครั้งแรกเป็นแรงงานยกของ

ก็เกลียดทำงานอย่างหนักเอาเบาสู้ ไม่เกียจงาน และพยายามทำงานจนกลายเป็นคนที่ร่ำรวย และมีความสุขอย่างที่คาดหวังในแผ่นดินไทย ดังตัวอย่าง

เงินค่ากินมันช่างพอคิจริง ๆ คังนั้น...เมื่อเรือเทียบท่าที่ท่าหน้าราชวงศ์
อาปากี้ตัวเปล่า ๆ และมือก็เปล่า ๆ ชาว ๆ เลย...

อาปาโชคได้งานตั้งแต่วันแรกที่เหยียบเท้าลงพื้นแผ่นดินไทย ด้วยงาน
แรกในตำแหน่ง...จับกังควบคนขายของหน้าร้านชำชื่อ...

...

ชีวิตของอาปา อาปาขอผู้เต็มที อาปาไม่หวังสูงถึงเป็นเจ้าของ อาปาไม่
หวังไกลถึงการได้กลับตั้งหัวหรือเมืองจีน แต่อาปามั่นใจว่า การสู้งานอย่างอดทน
ของอาปาย่อมทำให้วันพรุ่งนี้ของอาปา...ดีกว่าวันนี้แน่นอน

(อาปา. 2551 : 8-21)

จากตัวอย่างที่ยกมาจะเห็นได้ว่า ในสมัยก่อนคนไทยเชื้อสายจีนที่อพยพเข้ามาอยู่ใน
ประเทศไทย ส่วนใหญ่ตอนแรกเป็นคนตัวเปล่า คือไม่มีข้าวของเงินทองใด ๆ ติดตัวมาจากเมืองจีน
ชีวิตชาวไทยเชื้อสายจีนในช่วงต้นบนแผ่นดินไทยไม่ได้สุขสบายอย่างที่คิด ต้องต่อสู้ อดทน
กับสภาพความเป็นอยู่ และงานที่ยากลำบาก พวกเขาหนักเอาเบาสู้ ขยันและอดทนในการทำงาน
เพื่อให้ถึงเป้าหมายคือ ความร่ำรวยและความสุขตามที่พวกเขาต้องการ

นวนิยายเรื่อง โป้เบ๊ ตัวละครเอกชื่อ เปี้ยก เป็นลูกชายของพ่อชุกรกับแม่เสียง บ้านของ
เปี้ยกยากจนมาก เปี้ยกสงสารแม่ จึงทำงานรับจ้าง เพื่อหาเงินพิเศษ จึงจะไม่ต้องขอคังแม่
ดังตัวอย่าง

เปี้ยกไม่ได้ไปบ้านเค้าแกฮิมอีกเลย เพราะเขามัวแต่ไปช่วยลุงกับป้าที่ร้าน
ข้าวแกงในมหาดไทยหลัง โรงเรียนเล็กเพื่อได้ค่าขนมแทนที่จะต้องขอแม่ บางทีก็
แบ่งเงินให้น้องไปซื้อไอศกรีมแท่งที่มายขายหน้าบ้าน แต่มีข้อแม้ว่าเขาจะต้องกัค
เป็นคำแรก หน่อนเคยถามว่า

“ทำไมเอ็งต้องทำยังงั้นวะเปี้ยก”

“เผื่อกูเจอไม้แดง กูก็จะได้ฟรีอีกแท่งไง”

(โป้เบ๊. 2551 : 17)

จากตัวอย่างที่ยกมาเราเห็นได้ว่า พวกเขาคนไทยเชื้อสายจีนที่อพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทย
ส่วนใหญ่ดำเนินชีวิตลำบากยากจนมาก พวกเขาต้องทำงานอย่างหนักเอาเบาสู้เพื่อทำมาหากินและ
เลี้ยงครอบครัว ลูก ๆ ของพวกเขาก็ได้สืบทอดนิสัยหนักเอาเบาสู้จากพ่อแม่ ซึ่งเป็นคุณลักษณะ
พื้นฐานที่ทำให้พวกเขาก่อร่างสร้างตัวที่ประเทศไทยได้สำเร็จ

นวนิยายเรื่อง โบทันกลีบสุดท้าย ชีรเดช หรือ อาจુ เป็นนักเขียน และต้องการเขียนเรื่องเกี่ยวกับครอบครัว จึงเปลี่ยนชื่อเป็น อาที ไปสมัครงานเป็นคนช่วยงานที่คณะจีวฉางซิง เพื่อเก็บข้อมูลของครอบครัวในคณะจีวฉางซิง ตอนแรก ๆ อาทีไม่รู้ว่างานหนักคืออะไร อาทีก็ไปทำทุกอย่าง นักเอาเบาสู้ ขยันทำงาน และได้รับคำชมต่าง ๆ จากสมาชิกในคณะจีว ดังตัวอย่าง

คืนแรกของการเป็นชาวคณะจีวฉางซิง เพราะคิดทางไปหน่อยชีรเดชจึงนอนไม่ค่อยหลับ และเพราะมีเรื่องต้องคิดและกังวลหลายอย่างทำให้เขาหลับ ๆ ตื่น ๆ เกือบทั้งคืน แต่กระนั้นเขาก็สามารถตื่นเช้าครู่ได้ และออกมาช่วยคนในคณะทำงานทั้งที่ยังไม่รู้ว่างานหลักของเขาคืออะไร

ทุกอิริยาบถของเขานั้นอยู่ในสายตาของอาฉางอาซุ่น ทั้งคู่มีความคิดเห็นอย่างเดียวกันว่า นายทีคนนี้ขยันขันแข็งและมีมนุษยสัมพันธ์ดี เพราะรูปร่างหน้าตาหล่อเหลาสะดุดาดคนนั่นเอง บรรดาสาว ๆ ทั้งสาวน้อยใหญ่ในคณะจึงแพะเล็มชายหนุ่มด้วยวาจาเป็นที่สนุกสนาน แต่เขาก็ได้ยิ้มและกล่าวขอบคุณกับคำชมต่าง ๆ

(โบทันกลีบสุดท้าย. 2551 : 228 - 229)

จากตัวอย่างที่ยกมานี้จะเห็นได้ว่า กลุ่มคนไทยเชื้อสายจีนในสังคมไทยทำงานเป็นคนรับจ้าง มีจริยธรรมหลักในการทำงานคือ หนักเอาเบาสู้ ไม่เกียจงาน ขยันอดทนทำงานและได้รับมนุษยสัมพันธ์ดี การทำงานอย่างหนักเอาเบาสู้ของคนไทยเชื้อสายจีนที่ทำงานเป็นนักแสดงจีวเป็นประโยชน์ต่อการทำกิจการในวันหน้า และประสบความสำเร็จในสังคมไทย

นวนิยายเรื่อง แก๊งตีกระจุกช่ง ได้พูดถึงเควิดเมื่อไปทำงานที่ร้านขายข้าวต้มแก๊งตีกระจุกช่ง เขาสร้างจุดขายให้กับร้านข้าวต้ม สวมชุดมวยจีนโบราณรำรำเพลงมวย และโชว์ลีลารับอาหารอย่างพิสดาร จนมีลูกค้าเพิ่มขึ้นมากมาย ดังตัวอย่าง

ชีวิตของทุกคนกลับสู่สภาพปกติ พวกหนุ่ม ๆ แซ่ซ่งช่วยกันเปิดร้านข้าวต้มแก๊งตีกระจุกช่งกันต่อไป หลังจากที่อาการบาดเจ็บของหมิงทุเลาลงไปมากแล้ว

ย่านอาหารกลางคืนของเขาวราชบนถนนสายเดิมกลับมาคึกคักอีกครั้ง เมื่อสี่สัปดาห์ก่อนที่หนุ่มทั้งหลายช่วยแต่งแต้มยามค่ำคืนให้ครึกครื้นขึ้น

เดวิสยังคงสวมชุดมวยจีนโบราณรำรำเพลงมวย และโชว์ลีลารับอาหารอย่างพิสดารได้สะใจผู้คนที่อื่นเช่นเคย

“เร่เข้ามาเลยครับ พี่น้องลุงป้าหน้าอา อาซิม อากู อาอู อาเนี้ยว แป๊ะก็ได้ เจ๊กก็ดี เรายินดีบริการไม่เลือกชนชั้น อาหารอร่อย ราคายุติธรรม ใครไม่มีสตางค์ไม่ต้องจ่ายก็อิมได้ครับ”

ดีหนุ่มถืองานเปลร่อนไปร่อนมาในท่านกระเรียน อารมณ์สนุกนั้นลด
ความตึงเครียดในแต่ละวันที่ทุกคนพบเจอลงไปได้ไม่น้อย

(แก๊งตีตระกูดซ่ง. 2549 : 282)

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่า พวกคนไทยเชื้อสายจีนที่เข้ามาก่อร่างสร้างตัวที่ประเทศไทยเป็น
คนที่หนักเอาเบาสู้อย่างขันทำงานทุกชนิด ไม่ว่าจะป็นงานรับจ้างใช้แรงงาน หรือเป็นถึงเจ้าแก็
ก็ทำงานอย่างหนักเอาเบาสู้อย่างไม่เกีย่งงานและทำหน้าที่ของตนเองเป็นอย่างดี

3.1.1.2 การค้าขาย

นวนิยายเรื่อง ลอดลายมังกร เหลียงอพยพเข้ามาก่อร่างสร้างตัวที่ประเทศไทย ตอนแรก
ทำงานเป็นจับกัง จนเก็บเงินได้พอสมควรจึงไปแข่งที่ที่ปากตรอกแคบ ๆ แลวนั้น ตั้งแผงเล็ก ๆ
ขายกาแฟ ดังตัวอย่าง

ปู่ขายกาแฟอยู่ปีสองปีก็พอดีเกิดสงคราม ทหารญี่ปุ่นเข้ามาเต็มบ้านเต็ม
เมือง บรรดาคนจีนใหม่ที่เรียกกันว่าซินตัง ถูกเพ่งเล็งหาว่าเป็นสายลับของจีน
คณะชาติที่ถูกส่งเข้ามาก่อวุ่น หรือสอดแนมความเคลื่อนไหวของญี่ปุ่นใน
เมืองไทย...ปู่ถูกจับถูกสอบสวนหลายครั้ง จนต้องหนีไปอาศัยคนรู้จักกันอยู่ที่
อำเภอคำเนินสะดวก ตอนเช้าปู่จะพายเรือขายกาแฟ ตกบ่ายขากลับก็เก็บ
ผักตบชวาหรือช้อนแหนไปเลี้ยงหมูเลี้ยงเป็ด จนมีเงินก้อนหนึ่ง

(ลอดลายมังกร. 2536 : 10)

จากตัวอย่างดังกล่าวจะเห็นได้ว่า เหลียงเป็นคนจีนที่อพยพเข้ามาเมืองไทย ทำงานค้าขาย
อย่างหนักเอาเบาสู้อย่างไม่เลื่องงาน และหางานค้าขายทำ และเก็บเงินไปเรื่อย ๆ เพื่อให้ชีวิตดียิ่งขึ้น
จนทำให้มีเงินทองและมีฐานะดีขึ้นจากการทำอาชีพค้าขาย

นวนิยายเรื่อง อาปา ก๊กเจียงเข้ามาก่อร่างสร้างตัวในประเทศไทย ตอนแรกทำงานเป็น
จับกัง ต่อมาทำการค้าขายด้วยการเปิดบริษัทขายสุรา ดังตัวอย่าง

อาปากับคุณนายนั้นทาเลือกที่ตั้งขายสุราอยู่ริมแม่น้ำ เพราะเหล่าเป็น
สินค้าที่หนักไม่แพ้อ้าว ต้องอาศัยแรงน้ำขนส่งจึงจะไม่เปลืองค่าโสดหุ้ย ที่ทำการ
บริษัทอยู่ที่ซ่งนอกของอาปาก็อยู่ไม่ไกลจากท่าหน้าราชวงศ์เช่นกัน เพื่ออาศัยการ
ขนส่งทางน้ำเป็นหลักนั่นเอง

ทุกเช้า...อาปาจะไปดูงานที่รัฐพิธีส่งออกก่อน

เที่ยงกลับมากินข้าวบ้าน รอเวลาคุณนายนั้นทามาธิบดีไปดูงานที่ขายสุราที่

บางเกาะและบางมวย

(อาปา. 2551 : 243)

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่า คนไทยเชื้อสายจีนที่เข้ามาก่อสร้างตัวในประเทศไทยส่วนใหญ่ได้เก็บเงินและเปิดบริษัทของตน พวกเขาทำงานการค้าขายอย่างหนักเอาเบาสู้ ขยันและอดทนในการทำงาน ทำงานอย่างเต็มที่ ไม่เกียจงาน การก่อสร้างตัวที่เมืองไทยจึงจะประสบความสำเร็จ

นวนิยายเรื่อง โป้เบ๊ เปี้ยกเป็นลูกชายของพ่อยูกับแม่เสียง ทั้งสองมีลูกหกคน เปี้ยกเป็นลูกคนที่สามต้องทำงานหาเงินพิเศษเพื่อเรียนหนังสือ และตั้งแต่เล็กเขาต้องตื่นตีสองไปช่วยแม่ขายของ ดังตัวอย่าง

เสียงเกาะประตูที่ค้างขึงในรุ่งอรุณของวันใหม่ไม่ได้ทำให้คนในบ้านตื่นตระหนก นอกเสียจากขมิ้นลูกจากฟูกอย่างระมัดระวังเพื่อไม่ให้ลูกเล็กอีกสองคนซึ่งนอนอยู่มุ้งเดียวกันตกใจตื่น พอมุคมุ้งออกมาได้ แม่เสียงก็เห็นลูกชายวัยสิบขวบที่นอนในมุ้งเล็กอีกหลังหนึ่งข้างประตูโผล่หน้าออกมา

“เรือมาแล้วหรือแม่”

“ใช่ ระวังลูก เดียวยุงเข้ามุ้ง”

“ผมตื่นแล้ว แม่ไปแต่งตัวหะ ผมจะไปเปิดประตูเอง”

เปี้ยกคลานออกจากมุ้ง เขายังง่วงอยู่ ก็มันเพิ่งจะตีสองเท่านั้นเองที่เรือบรรทุกล้วยเข้ามาถึงตลาดคลองมหานาค แม่ต้องรีบไปที่นั่นขายของให้กับพ่อค้าแม่ค้าปลีกที่มารออยู่

(โป้เบ๊. 2551 : 17)

จากตัวอย่างที่ยกมาจะเห็นได้ว่า ในสมัยก่อน คนไทยเชื้อสายจีนที่อพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทย ส่วนใหญ่ใช้ชีวิตยากจน ทำกิจการเล็ก ๆ น้อย ๆ แต่พวกเขาก็ไม่เกียจงาน เพราะรู้ว่ามีความยากจนมาก พ่อแม่จะขยันทำงานอย่างหนักเอาเบาสู้เพื่อเอาชนะความยากจน ลูก ๆ ที่โตก็ช่วยพ่อแม่ทำงาน แม้จะยังอยู่ในวัยเรียนก็ตาม แม้แต่อาชีพค้าขายที่มองว่าสบายกว่างานรับจ้างใช้แรงงาน แต่ก็ต้องอาศัยความหนักเอาเบาสู้ด้านการอดนอน และการตื่นกลางดึกเมื่อมีของมาลงตอนแรก ๆ พวกเขาต้องทำงานอย่างอดทนและยากลำบากจนทำธุรกิจของตนเองเป็นไปได้ดี การก่อสร้างตัวที่เมืองไทยจึงจะประสบความสำเร็จ

นวนิยายเรื่อง โป้ตันกลีบสุดท้าย อาเฮงและอาเหมยหลิง สองสามีภรรยาอพยพมาจากประเทศจีน ตอนแรกที่ประเทศไทยทั้งสองขายข้าวมันไก่ และเก็บเงินขยายกิจการค้า ดังตัวอย่าง

อาเฮงและอาเหมยหลิงที่กำลังตั้งครุภัก์อ่อน ๆ หอบลูกชายทั้งสองข้ามน้ำข้ามทะเลมาถึงเมืองสยาม ในช่วงเวลาที่เมืองสยามเพิ่งเปลี่ยนแผ่นดินใหม่ได้ไม่นาน อาเฮงและเพื่อนอีก 3 ครอบครัวเช่าบ้านอยู่ด้วยกัน ในชุมชนชาวจีนที่แออัดยัดเยียด แถว ๆ ตลาดน้อย

ด้วยความที่มีทุนรอนติดตัวมาอยู่บ้าง ทำให้อาเซงเอาเงินทั้งหมดลงทุนทำข้าวมันไก่... อาเซงอาศัยมีฝีมือในการปรุงรสชาติของข้าวมันไก่ได้อร่อย แม้มีเนื้อไก่อยู่ไม่กี่ชิ้นในห่อ แต่ขายด้วยการเพิ่มปริมาณข้าวให้มากพออิ่มท้องของคนใช้แรงงาน จึงทำให้เขาขายดี หยอดเกลี้ยงหาบทุกวัน

อาเซงเก็บหอมรอมริบได้เงินก้อนใหญ่ในช่วงเวลาไม่กี่เดือน เขาจึงแยกครอบครัวออกมาเช่าตึกแถว ได้ห้องตรงหัวถนนทรงวาดอยู่กันเพียงลำพังครอบครัวเดียว ขยายกิจการจากการทำข้าวมันไก่อย่างเดียวมาทำเปิดพะโล้ด้วย ถือเป็นการต้อนรับสมาชิกใหม่ที่ลี้มตามาตุโลกในแผ่นดินสยาม

(โบตันกลีบสุดท้าย. 2551 : 93)

จากตัวอย่างนี้จะเห็นได้ว่า คนไทยเชื้อสายจีนที่อพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทยอย่างอาเซง เริ่มทำกิจการเล็ก ๆ ขายข้าวมันไก่ที่ประเทศไทย และทำงานอย่างหนักเอาเบาสู้ ไม่เกีย่งงานแล้วค่อย ๆ ขยายกิจการจากการทำข้าวมันไก่อย่างเดียวมาทำเปิดพะโล้ด้วย จนถึงประสบผลสำเร็จ

นวนิยายเรื่อง แก๊งตีตระกูลช่ง เคียงและกิมเนี่ย เคยเป็นเจ้าของคณะเซดสิงโตมีชื่อเสียง แต่ที่ต้องปิดคณะลงเพราะโดนคณะคู่แข่งซื้อตัวคนเซดหัวสิงโตไป เคียงจึงได้เปลี่ยนอาชีพมาขายกาแฟอยู่ที่ตลาดเขาวราชเพื่อเลี้ยงดูอากงอามา และลูก ๆ อีกสี่คน ดังตัวอย่าง

ร้านถั่วแกล้งจะเปิดขายในตอนสายใกล้จะเที่ยง ขายไปเรื่อย ๆ จนถึงตีหนึ่งตีสองจึงจะปิด

ส่วนกิมเนี่ยกับฝัวจะอาศัยขายเครื่องคั้นน้ำชากาแฟจนสี่ห้าทุ่มจึงเก็บร้าน เนื่องจากหัวถนนเส้นนี้มีภัตตาคารจีนอยู่แห่งหนึ่งซึ่งขายดีมาก ภัตตาคารนี้ใช้พนักงานบริการหลายสิบคนรวมทั้งนักร้องและพาร์ตเนอร์สาวอีกจำนวนหนึ่ง

ตอนตีพนักงานที่กล่าววามักจะออกมาหาซื้อเครื่องคั้นแก๊งวงกัน กิมเนี่ยได้ลูกค้าเหล่านี้มีใช้น้อย

(แก๊งตีตระกูลช่ง. 2549 : 7)

จากตัวอย่างที่ยกมาจะเห็นได้ว่า พวกคนไทยเชื้อสายจีนที่อพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทย มีคุณลักษณะสำคัญก็คือ ไม่เกีย่งงาน ทำงานได้ทุกชนิด ไม่ว่าจะป็นงานชนิดใด ก็ต้องทำงานอย่างหนักเอาเบาสู้ ไม่เลื่องงาน ทำงานตั้งแต่เช้าถึงค่ำเพื่อเลี้ยงครอบครัวและเพื่อเก็บเงินไว้ขยายกิจการหรือเปลี่ยนเป็นงานอื่น ๆ นี้จะทำให้ประสบผลสำเร็จและมีความสุขสบายในที่สุด

3.1.1.3 การแสดง

นวนิยายเรื่อง โบตันกลีบสุดท้าย อาฉางและอาชินเป็นคนจีนอพยพเข้ามาในประเทศไทย พวกเขาเปิดโรงงิ้วในเมืองไทยเพื่อทำมาหากิน ตอนแรกโรงงิ้วของอาฉางและอาชินไม่มีชื่อเสียง

จำนวนผู้ชมน้อยมาก นักแสดงก็เหนื่อยมาก มีชีวิตอย่างลำบาก แต่อาฉางและอาชินไม่ท้อถอย ยังคงแสดงจีวอย่างซื่อสัตย์ต่อคนดู จำนวนผู้ชมจึงมากขึ้น ธุรกิจของโรงงิ้วก็มีรายได้ดีขึ้น ดังตัวอย่าง

เรื่องที่เลือกมาเล่น บางเรื่องต้องเล่น 5 วันติดกันจึงจะจบ ผู้ชมมักจะเป็น กลุ่มคนค่อนข้างมีอายุที่ติดตามเรื่องราวมาตั้งแต่คืนแรก แต่ทว่า การแสดงเรื่อง “ความรักในม่านหมอก” ที่จะจบอย่างบริบูรณ์ ผู้ชมกลับบางตายนับจำนวนได้ไม่ถึงครึ่งร้อย ส่งผลต่อรายได้ของคณะ ซึ่งเป็นที่หนักใจแก่อาชุ่น ส่วนนักแสดง อย่างปาหนันนั้นแทบจะหมดกำลังใจ

(โบตันกลีบสุดท้าย. 2551 : 11)

ตัวอย่างนี้กล่าวว่า อาฉางและอาชินเป็นคนไทยเชื้อสายจีนเดินทางเข้ามาก่อสร้างตัวที่เมืองไทย เริ่มจากเปิดโรงงิ้วเพื่อทำมาหากิน ถึงแม้ว่าช่วงแรกไม่มีผู้ชมและนักแสดงจะท้อใจก็ตาม แต่เขาก็พยายามทำงาน ไม่ล้มเลิกทำงานนี้ และยังทำต่อไปอย่างอดทนและหนักเอาเบาสู้ จนธุรกิจโรงงิ้วดีขึ้น

นวนิยายเรื่อง แก๊งตีตระกูลช่ง เคียงและกิมเนี้ยเป็นคนจีนอพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทย และเป็นเจ้าของคณะเชิดสิงโตมีชื่อ แต่ต้องปิดคณะลงเพราะถูกคณะคู่แข่งซื้อตัวคนเชิดหัวสิงโตไป เคียงจึงได้เปลี่ยนอาชีพมาขายกาแฟ เคียงเห็นว่ายัง ลูกชายมีพรสวรรค์ในการเชิดสิงโต เขาจึงอยากกลับมาทำอาชีพดั้งเดิมอีกครั้ง จึงฝึกฝนลูกชายอย่างหนักเพื่อเข้าประกวดในงานฉลองวันเกิดของเจ้าสุวรรณชัย ดังตัวอย่าง

“อ้าวรู้นี่นา ว่าถึงอ้าวจะห้ามปรามลื้อยังไง แต่ในใจเฮียก็ยังฝันถึงอาชีพนี้เสมอ เาเออะ เวลานี้อายังก็โตมากแล้ว เขาช่วยงานเราเต็มไม้เต็มมือ อาฟูกี้รู้ประสาขึ้นทุกวัน เฮียอยากจะหวนกลับไปรับงานเชิดสิงโตอีกครั้งก็ตามใจเฮีย”

เหมือนม่านหมอกที่คอยแต่สร้างความกังวลให้หนุ่มใหญ่ชาวจีนผู้นี้จะถูกขจัดไปในพริบตาด้วยคำพูดเปี่ยมด้วยความรักใคร่เข้าใจของนางกิมเนี้ย นายเคียงวางโครงการจะฟื้นฟูคณะเชิดสิงโต “อั้งไซ” ให้ยิ่งใหญ่อลังการอีกครั้งอย่างเป็นทางการเป็นเรื่องราว...

หากเช้านี้ บริเวณดังกล่าวได้กลายเป็นสถานที่ฝึกซ้อมเชิดสิงโตของคณะ “อั้งไซ” ไปเสียแล้ว นายเคียงเป็นผู้นำฝึกลูกหลานของเขาอย่างขะมักเขม้นจริงจัง เสียงของเขาดังมากขณะร้องตะโกนแนะนำลีลาท่าเชิดให้กับนักเชิดทั้งหลาย

(แก๊งตีตระกูลช่ง. 2549 : 18 - 19)

จากตัวอย่างนี้จะเห็นได้ว่า คนไทยเชื้อสายจีนที่ก่อร่างสร้างตัวอยู่ในเมืองไทยอย่างเคียง
เคียงต้องหยุดกิจการเพราะเหตุการณ์ต่าง ๆ แต่เขาไม่ยอมทิ้งและล้มกิจการที่เคยทำ และรอโอกาส
ย้อนกลับไปทำอาชีพดั้งเดิม ฝึกการแสดงอย่างหนักเอาเบาสู้ เพื่อได้รับความสำเร็จในประเทศไทย

นวนิยายทั้ง 5 เรื่องได้สะท้อนให้เห็นว่า คนไทยเชื้อสายจีนอพยพเข้ามาในประเทศไทย
พวกเขาทำงานหนัก โดยการทำงานรับจ้างใช้แรงงาน การค้าขาย และการแสดง เป็นการทำงาน
อย่างหนักเอาเบาสู้ ไม่เกียจงาน ซึ่งเป็นคุณลักษณะสำคัญของคนไทยเชื้อสายจีนที่เข้ามาก่อร่าง
สร้างตัวอยู่ในเมืองไทย คุณลักษณะเช่นนี้เป็นพื้นฐานสำคัญที่ทำให้คนไทยเชื้อสายจีนดำเนินชีวิต
และธุรกิจของตนเองจนประสบความสำเร็จ

3.1.2 กล้าได้กล้าเสีย

การที่ชาวจีนอพยพมาสู่เมืองไทยนั้น ส่วนใหญ่จะเข้ามาเพื่อทำมาหากิน รวมทั้งสร้าง
ฐานะใหม่ที่ดีกว่าเดิม แต่ที่เมืองไทยพวกเขาไม่มีที่ดินสักผืนเดียว จึงไม่สามารถทำอะไรทำนาได้
นอกจากนี้พวกเขาก็ไม่มีบ้าน ไม่มีเงินทอง ในตอนแรก ๆ พวกเขาไม่มีงานทำ ดังนั้น เพื่อจะมี
ชีวิตอยู่ต่อไปได้ พวกเขาจึงพยายามหาทางแก้ไขปัญหาลำเนาด้วยการหางานทำ งานที่ทำนั้นอาจ
เปลี่ยนไปเรื่อย ๆ ตามความต้องการหรือโอกาสที่ได้มา ความสำเร็จของพวกเขาส่วนหนึ่งเป็น
เพราะการกล้าได้กล้าเสีย ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการทำงานของพวกเขา

กล้าได้กล้าเสีย หมายถึงใจเป็นนักเลง ไม่กลัวขาดทุน สำหรับคนที่ทำธุรกิจการค้าขาย
ไม่มีใครจะได้รับความสำเร็จตลอดเวลา สิ่งที่สำคัญคือต้องยอมรับความขาดทุนและสร้างความมั่นใจ
ใหม่ โดยการกล้าได้กล้าเสีย

นวนิยายเรื่อง ลอดลายมังกร เมื่อเหลียงมาถึงเมืองไทย เขาทำงานเป็นจับกังแล้วเปลี่ยนมา
ค้าขายสินค้าเล็ก ๆ น้อย ๆ เพื่อเก็บเงินถุงแรกให้ได้ ขณะนั้นสงครามเพิ่งจะสงบ ทำให้การค้าขาย
ยากลำบากมาก แต่ด้วยความกล้าได้กล้าเสียในการค้าขายและความซื่อสัตย์สุจริตต่อลูกค้า
เหลียงได้รักษาชื่อเสียงของตัวเองไว้ได้อย่างดีและเริ่มมีฐานะดีขึ้น ดังตัวอย่าง

สมัยสงครามเลิกใหม่ ๆ การขนส่งสินค้าโดยทางเรือเป็นเรื่องยุ่งยาก
วุ่นวายและล่าช้ามาก ปู่ต้องเสียเวลาหลายเดือนไปกับการรอคอยของ ยังมีข่าวว่า
เรือสินค้าที่แล่นผ่านเกาะสิงคโปร์ชนทุ่นระเบิดญี่ปุ่นที่ตักค้างอยู่จมไปหลายลำ ปู่
ก็ยิ่งใจไม่ดี เพราะลงเงินไปมากกับการส่งสินค้า ทั้งมีลูกค้าที่ไปติดต่อไว้ทั้งใน
กรุงเทพฯ และต่างจังหวัดสั่งของมาเป็นบัญชีหางว่าว

หลังจากเก้าเดือนผ่านไป สินค้าที่ปู่สั่งจากเมืองนอกก็มาถึงในสภาพที่
ชำรุดเสียหายเกือบครึ่งหนึ่ง จำนวนที่เหลืออยู่ก็ไม่เพียงพอที่จะส่งให้ลูกค้าทุกเจ้า

ปูจึงใช้วิธีส่งของให้ลูกค้าในกรุงเทพฯ จนครบก่อน พร้อม ๆ กับวิ่งเดินกู้ยืมเงิน
ธนาคารที่เป็นตัวแทนส่งเงินไปซื้อสินค้าเมืองนอกมากกว่าซื้อของของตัวเอง
จากร้านค้าในกรุงเทพฯ ส่งไปให้ลูกค้าต่างจังหวัด

กิจการสั่งสินค้าเข้ามาขายของปู่ขาดทุนย่อยยับ แต่ปู่ถือคติว่าข้าวของเงิน
ทองเมื่อหมดไป หากยังพอมีกำลังอยู่ก็อาจหาใหม่มาทดแทนได้ แต่ชื่อเสียงและ
ความไว้วางใจ หากสูญสิ้นลงแล้วทั้งชาตินี้ก็ไม่มีทางที่จะสร้างขึ้นใหม่ได้ใหม่

(ลอคลายมังกร. 2536 : 12)

จากตัวอย่างดังกล่าวจะเห็นได้ว่า คนไทยเชื้อสายจีนที่เข้ามาในประเทศไทย ในเวลา
เริ่มทำธุรกิจขายสินค้าแม้จะเป็นกิจการเล็ก ๆ ก็ไม่ใช่จะราบรื่นตลอดไป แต่เมื่อพวกเขาเผชิญกับ
ปัญหาในการทำงาน พวกเขาก็กล้าได้กล้าเสีย ไม่กลัวขาดทุน คุณลักษณะนี้ทำให้คนไทย
เชื้อสายจีนพวกนี้ประสบความสำเร็จได้ในภายหลัง

นวนิยายเรื่อง อาปา ได้พูดถึงพวกคนไทยเชื้อสายจีนที่กล้าได้กล้าเสีย กล้าลงทุนทำธุรกิจ
และแสวงหาโอกาสจนประสบความสำเร็จ ดังตัวอย่าง

สาเหตุที่แจ้งเกิดได้ เพราะช่วงหลัง พ.ศ. 2500 มีการเจริญเติบโตใน
ธุรกิจนานาชนิด คนจีนที่ต่างเห็นโอกาสในการค้าและอุตสาหกรรมต่าง ๆ พวก
กล้าลงทุน แต่อาจติดขัดปัญหาไม่อาจขอเงินกู้แบงก์ได้ หรือยังไม่แน่ใจในการ
เสียดอกเบี้ยให้ธนาคาร ก็มีช่องที่เกิดมีคนเห็นทางระดมทุนด้วยการ...เล่นแชร์

(อาปา. 2551 : 393)

จากตัวอย่างที่ยกมา จะได้เห็นว่าคุณลักษณะคนไทยเชื้อสายจีนที่อพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทย
ส่วนใหญ่มีชีวิตยากจนมาก ทำกิจการเล็ก ๆ น้อย ๆ เพื่อทำมาหากิน แต่ถ้าพวกเขามีโอกาส
ก็รับใช้โอกาสนั้นทันทีอย่างกล้าได้กล้าเสีย ไม่เป็นห่วงว่าจะขาดทุน ด้วยคุณลักษณะเช่นนี้ ทำให้
พวกคนไทยเชื้อสายจีนประสบความสำเร็จ และได้สร้างเนื้อสร้างตัวจนมีความสุขสบายอยู่ใน
ประเทศไทย

3.1.3 ให้ความสำคัญกับพวกพ้อง

คนไทยเชื้อสายจีนที่ก่อร่างสร้างตัวอยู่ในประเทศไทย เมื่อเลือกคนเข้ามาทำงาน นิยมเลือก
คนที่เป็นญาติพี่น้องหรือคนที่รู้จักกัน ไม่ชอบให้คนภายนอกมาทำงานในตำแหน่งสำคัญ แต่เขาจะ
ดูความสามารถหรือประสบการณ์ของญาติพี่น้องหรือคนที่รู้จักกัน แม้ว่าไม่มีความสามารถ
เจ้าของกิจการก็ยอมรับเข้ามาทำงาน

นวนิยายเรื่อง ลอดคลายมังกร เมื่อเหลียงสามารถสร้างเนื้อสร้างตัวโดยการดำเนินธุรกิจเป็นของตนเองแล้ว เหลียงได้รับพวกพ้องเข้ามาทำหน้าที่สำคัญในการบริหารงานของบริษัท ถึงแม้ว่าจะไม่มีความสามารถและคนอื่น ๆ ในบริษัทไม่เห็นด้วยก็ตาม ดังตัวอย่าง

“วิธีการที่ใช้ ปี่ศาจพันตา เป็นเครื่องมือควบคุมการทำงานของผู้บริหาร เป็นอุปสรรคสำคัญที่ขัดขวางความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และความเจริญเติบโตของบริษัท ทำให้ผู้บริหารแต่ละคนไม่กล้าขยับตัวทำอะไร เพราะกลัวจะถูกปี่ศาจพวกพ้องพ่อ”

อานนทกราดสายตาไปรอบโต๊ะ แต่ไม่มีใครกล้าสบตาด้วย

อานนทนับเป็นลูกหลานคนที่สองของพ่อ ที่ได้มีโอกาสเข้าไปนั่งอยู่ในสำนักงานกลาง

สำหรับอานนทนั้น การเข้าไปทำงานในสำนักงานกลางค่อนข้างจะได้รับการยอมรับและเห็นด้วยจากทุก ๆ ฝ่าย และเป็นการเข้าไปโดยมีจุดมุ่งหมายแน่วแน่ที่จะหาทางปรับปรุงระบบงานของบริษัทในเครือ โดยเฉพาะอย่างยิ่งก็คือตัวสำนักงานกลางและบรรดาพวก “ปี่ศาจพันตา”

(ลอดคลายมังกร. 2536 : 149 - 150)

จากตัวอย่างนี้จะเห็นได้ว่า คนไทยเชื้อสายจีนที่มาก่อร่างสร้างตัวอยู่ในเมืองไทยอย่างเหลียงดำเนินธุรกิจของตนเองได้สำเร็จ เขาชอบให้พวกพ้องทำหน้าที่สำคัญ โดยที่เขากล้าได้กล้าเสียเพราะถ้าพวกพ้องมีความสามารถ ธุรกิจจะมีความก้าวหน้า แต่ถ้าพวกพ้องไม่มีความสามารถ คนที่ทำงานในฝ่ายต่าง ๆ ในบริษัทก็จะเกิดปัญหาในการทำงานได้

นวนิยายเรื่อง โป้เบ๊ เจ้าแก้มมีกิจการร้านเสื้อผ้าในตลาดโป้เบ๊ ซึ่งจำหน่ายได้ดี และมีรายได้มากมาย เจ้าแก้มจึงคิดว่าจะหาภรรยาหน่อย เดิมเกียง ภรรยาเก่า ขอมแต่ต้องตัวเองควบคุมร้าน ซึ่งการให้ภรรยาดูแลกิจการเองก็เป็นการให้ความสำคัญกับคนใกล้ชิดมากกว่าคนอื่น ดังตัวอย่าง

เจ้าแก้มมีร้านเสื้อผ้าสำเร็จรูปในตลาดโป้เบ๊ ไม่เฉพาะแต่ขายปลีกเท่านั้น แต่ยังส่งออกให้ร้านค้าต่าง ๆ รายได้รับไม่รู้เรื่อง เมื่อก่อนเจ้าแก้มคุมร้านเอง มีลูกน้องสาวสวยหลายคน แม้เดิมเกียงจะคอยผ่านมาตรวจสอบบ่อยครั้ง แต่ก็ไม่วายพบว่าเจ้าแก้มพาลูกน้องสาวไปกินก๋วยจั๊บน้ำร้อนในตลาด

...

ประจวบกับครูชามาสอนพิเศษลูกชายที่บ้าน ความอ่อนหวานของผู้หญิงคนนี้อย่างหากที่เจ้าแก้มถูกใจ เดิมเกียงฉลาดพอที่จะรู้ว่าถ้าหล่อนห้ามไป

เสียทุกคน ถ้าแกก็คงไปแอบหลบซ่อนทำผิดโดยหล่อนไม่รู้ เตียมเกียงจึงต้องยอมตามใจหลังจากฟาดฟันกันมานานให้สามีมีเมียน้อยได้เป็นตัวเป็นตน แลกกับการที่เตียมเกียงไปคุมร้านเอง

(ใบ้เบ้. 2551 : 53)

จากตัวอย่างนี้จะเห็นได้ว่า คนไทยเชื้อสายจีนอย่างเจ้าแก้ม ได้เปิดร้านค้า โดยเขาเป็นคนคุมร้านเอง ทำหน้าที่บริหารกิจการเอง ถึงแม้ว่าเขาต้องการให้คนอื่นมาทำงานหน้าที่สำคัญ เขาก็เลือกให้ความสำคัญกับพวกพ้อง ซึ่งมีความสำเร็จใกล้ชิดมากกว่าคนอื่น ดังเช่นที่เจ้าแก้มยอมให้เตียมเกียงภรรยาหลวงมีอำนาจในการเข้ามาคุมร้านแทนเขา

นวนิยายเรื่อง โบตันกลีบสุดท้าย อาฉางและอาชิน เปิดโรงงิ้วในเมืองไทย อาฉางต้องการให้ลูกสาวสืบทอดกิจการของครอบครัว และดูแลกิจการคณะงิ้ว ถึงแม้ว่าลูกสาวจะไม่ชอบแสดงงิ้วก็ตาม ดังตัวอย่าง

เหตุผลที่ว่าฉันขงไม่มีแววในด้านการแสดง ไม่ได้ส่งผลให้เธอได้รับอนุญาตจากอาฉางให้เรียนอาชีวะอย่างง่าย ๆ สองพ่อลูกถกเถียงกันอยู่นานและกลายเป็นปัญหาใหญ่ขึ้นมา สร้างความตึงเครียดให้กับคนในครอบครัวอยู่ไม่น้อย

...

“ไม่ใช่อย่างนั้นนะอาปา” ฉันขงรู้สึกเหนื่อยใจกับการที่จะอธิบาย แต่ก็พยายาม

“อ้าวไม่ได้บอกว่าไม่รับสิ่งที่มีมันเป็นอาชีพของอาปากับมามี๊นะ อ้าวรับมาตลอด แต่ไม่ยอมให้อาปากับมามี๊คาดหวังว่าอ้าวหรืออาเจ้ทั้งสองจะต้องรวมตัวกันรับช่วงดูแลกิจการคณะงิ้วของลื้อต่อไปจนถึงรุ่นลูกของพวกอ้าว”

“แล้วอย่างนี้ใครจะสืบทอดกิจการของครอบครัว ใครจะสืบสานศิลปะการแสดงงิ้วให้สืบทอดสู่ชนรุ่นหลัง ถ้าพวกลื้อไม่รับไว้”

(โบตันกลีบสุดท้าย. 2551 : 71 - 72)

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่า เมื่อคนไทยเชื้อสายจีนที่ทำกิจการของตน ก็ต้องการให้พวกพ้องมารับหน้าที่สำคัญ ส่วนใหญ่จะเลือกลูกหลานมาสืบกิจการของครอบครัว ถึงแม้ว่าลูกหลานไม่ชอบหรือไม่อยากทำก็ตาม เป็นเพราะพวกเขาไม่คิดว่าต้องการให้คนนอกครอบครัวที่เป็นคนอื่นมาทำแทน

นวนิยายเรื่อง แก๊งตีตระกูลช่ง ซานเรียนจบจากอเมริกา ส่วนพ่อชื่อหลี่ฟง เป็นคนจีนก่อร่างสร้างตัวที่เมืองไทย แล้วไปดำเนินธุรกิจต่างประเทศ จึงต้องการให้ซานมาช่วยทำงานที่บริษัท หลี่ฟงจึงพาซานไปรู้จักนักธุรกิจอาวุโสเพื่อทำธุรกิจร่วมกันต่อไป แต่ซานกลับสนใจงานบันเทิงและไปไม่ทันการนัดหมายกับนักธุรกิจอาวุโสที่พ่อต้องการให้รู้จัก ดังตัวอย่าง

“หวัดศิษะ ม้า ม้ามีธุระอะไรคว่นกับผมสะ เห็นไมเคิลบอกว้าม้าโทรมาหลายครั้ง”

“มีซิ ทำไมจะไม่มีละ เราลี้มไปแล้วหรือ ว่าเราสัญญากับป๊ะวาคืนนี้เราจะไปร่วมงานฉลองเลี้ยงส่งมิสเตอร์ชาน จุน กับภรรยาของเขาที่ภัตตาคารเรโวลวิง 66 ไงจ๊ะ”

“โอ! พระเจ้า ผมลี้มไปสนิทเลย”

“ม้าครับ คือว่าเวลานี้เรากำลังฝึกซ้อมการแสดงกันอยู่ครับ”

“ผมสัญญาครับม้า ว่าจะพยายามไปร่วมงานคืนนี้ให้ทันแน่นอนครับ”

...

จนผลสุดท้าย ความหวังนิค ๆ นั้นก็กลายเป็นแสงเทียนกลางสายลมที่ดับวูบลง เมื่อนักธุรกิจผู้อาวุโสเอ่ยขึ้น น้ำเสียงเนิบนาบ

“คืนนี้ผมคงต้องขอตัวเสียนะครับ คุณหลี่ฟิง คุณนายเงิน”

“แต่ว่า...ท่านครับ...”

“เฮ้อ...เรื่องนั้นนะไม่สำคัญหรอก เอาไว้รู้จักกันวันหลังก็ยังไม่สาย คืนนี้ลูกชายคุณเขาอาจจะมีธุระจนมาไม่ได้แน่แหละ”

(แก๊งดีตระกูลซ่ง. 2549 : 45 - 49)

จากตัวอย่างนี้สะท้อนให้เห็นว่า หลี่ฟิงเป็นคนจีนซึ่งประสบความสำเร็จในการก่อสร้างตัวที่เมืองไทย และต้องการให้ลูกหลานสืบทอดกิจการต่อไป พวกคนไทยเชื้อสายจีนที่ก่อสร้างตัวอยู่ในเมืองไทยก็เหมือนกัน ชอบให้หน้าที่สำคัญกับพวกพ้อง เพราะว่าทำอย่างนี้ ทำให้ลูกหลานได้เรียนความสามารถ และได้สืบทอดกิจการของตน ไม่ค่อยอยากให้ผู้อื่นที่ไม่รู้จักมาทำหน้าที่สำคัญ ถึงแม้ว่าลูกหลานเขาไม่ชอบทำธุรกิจ

3.2 ครอบครัวและเครือญาติ

ครอบครัวเป็นสถาบันพื้นฐานของสังคม และเป็นพื้นฐานของคนไทยเชื้อสายจีนที่เข้ามาก่อสร้างตัวในเมืองไทย ลักษณะของครอบครัวจึงเป็นตัวแทนที่สะท้อนให้เห็นลักษณะของสังคมของคนไทยเชื้อสายจีนโดยรวมได้ชัดเจน ดังที่ปรากฏในนวนิยายดังนี้

3.2.1 พ่อเป็นผู้นำของครอบครัว

คนไทยเชื้อสายจีนที่เข้ามาก่อสร้างตัวอยู่ในเมืองไทย มีจำนวนไม่น้อยที่ได้แต่งงานกับหญิงไทยหรือคนจีนด้วยกัน และสร้างชีวิตและสร้างครอบครัวอยู่ในเมืองไทย ความสัมพันธ์ของ

สมาชิกในครอบครัวคนไทยเชื้อสายจีนยังคงดำเนินแบบพ่อเป็นหัวหน้าครอบครัว ทุกคนในครอบครัวต้องฟังพ่อบิดชายพอ หากเกิดปัญหาขึ้นกับพ่อ ครอบครัวนั้นก็จะได้รับความลำบากทุกข์ยาก ดังนั้นสมาชิกในครอบครัวจึงเชื่อฟังและให้กำลังใจพ่อ มีความเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน

ในครอบครัวที่มีขนาดใหญ่ ผู้ที่เป็นผู้ใหญ่ในครอบครัว เป็นผู้ที่มียอำนาจตัดสินใจเรื่องทั้งหมดในครอบครัว จึงต้องเป็นผู้ชายที่มีอายุและอยู่ในฐานะที่สูงกว่าคนอื่นในครอบครัว ดังนั้นส่วนมากผู้นำในครอบครัวจะเป็นคนที่มีประสบการณ์มีบุคลิกที่น่าเชื่อถือ ตัวอย่างที่ปรากฏในนวนิยายเรื่อง ลอดลายมังกร คือครอบครัวของเหลียง เขาเป็นผู้อาวุโสในครอบครัว มีบทบาทเป็นผู้นำของครอบครัวเพียงคนเดียว เขาจึงมียอำนาจตัดสินใจทุกเรื่อง และสมาชิกในครอบครัวก็ต้องเคารพเชื่อฟัง ดังตัวอย่าง

ครอบครัวเราเป็นครอบครัวใหญ่ มีญาติพี่น้องเยอะแยะอย่างที่ย่านิยมชอบพูดว่า... “ญาติวงศ์พงศาพญาขร คั่งมั่งฉลาในสาครวาลี”

ครอบครัวเรามีปู่เป็นหัวหน้าครอบครัว ฉันคิดว่าหลาย ๆ คนคงรู้จักหรือเคยได้ยินชื่อปู่ฉันมาบ้าง

(ลอดลายมังกร. 2536 : 9)

เมื่อปู่ทราบเรื่องอันตรายหนักกลับบ้านนั้น ปู่โกรธอย่างที่ไม่เคยโกรธใครมาก่อน ปู่สั่งให้คนไปเอาตัวอันตรายมาพบปู่ที่ห้องโถงชั้นล่างของตัวตึกทันที - พ่อเล่าว่า ปู่นั่งเด่นอยู่บนเก้าอี้ไม้มะเกลือตัวใหญ่ แวดล้อมด้วยลูก ๆ รุ่นใหญ่อย่างลุงเทียน ลุงแอนตี้ ลุงนัฐ พ่อ และอาหนูช

... แม้ว่าพ่อจะไม่สู้เห็นด้วยกับปู่ในเรื่องที่ส่งอันตรายไปทำงานโรงงานนัก แต่ก็ต้องจำใจทำตามคำสั่งอย่างเคร่งครัด...

(ลอดลายมังกร. 2536 : 275 - 277)

จากตัวอย่างที่ยกมาจึงเห็นได้ว่า ในครอบครัวของคนไทยเชื้อสายจีน เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นดังเช่นเรื่องของอันตราย จนถูกลงโทษ ก็ไม่มีใครกล้าโต้แย้ง แสดงว่าในสถานะที่พ่อเป็นหัวหน้าของครอบครัว จะเป็นเพียงผู้เดียวที่มีอำนาจในการตัดสินใจเรื่องครอบครัว แม้คนอื่นจะไม่เห็นด้วยก็ตาม แต่ก็ต้องทำตามคำสั่งเท่านั้น ลักษณะเช่นเป็นลักษณะที่ปรากฏในครอบครัวส่วนใหญ่ของพวกคนไทยเชื้อสายจีน ที่ทุกคนในครอบครัวจะเคารพนับถือเชื่อฟังผู้ใหญ่ และปฏิบัติตามคำสั่งหรือความมุ่งหวังของผู้ใหญ่ทุก ๆ เรื่อง

นวนิยายเรื่อง อาปา อาปาก็เป็นผู้นำของครอบครัว เมื่ออาปาต้องเข้ารับการผ่าตัด เขาจึงเขียนพินัยกรรมมอบมรดกให้กับลูกหลาน และเป็นคำสั่งเพื่อให้ลูกหลานดำเนินกิจการที่เขาก่อร่างสร้างตัวมา ดังตัวอย่าง

เดี๋ยวนี้อาปามีเงินอยู่ในบัญชีต่าง ๆ มีหุ้น มีที่ดิน 3-4 แห่ง อาปามีเขียนรายการไว้ เก็บอยู่ในตู้ ถ้าอาปาผ่าตัดแล้วถึงแก่ชีวิต ขอให้ลูก ๆ แบ่งพินัยกรรมกันอย่างนี้ว่า... จากนี้คือรายการเงินสดและทรัพย์สินที่อาปาให้จัดแบ่งอย่างไร ลูกชายได้เท่าไร ลูกสาวได้เท่าไร ถ้าเป็นเงินสด...ลูกชายได้เป็นสองเท่าของลูกสาว โดยให้กันเงินก้อนหนึ่งฝากธนาคารสำหรับเป็นค่าเลี้ยงดูชุกเนื้อ นางกิม และโศยเสียง ถ้าไม่ได้แต่งงานออกไป สำหรับบ้านใหญ่ให้เป็นของลูกชาย”

(อาปา. 2551 : 624)

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่า คนไทยเชื้อสายจีนที่เข้ามาก่อร่างสร้างตัวอยู่ในเมืองไทยอย่างอาปา ได้สร้างครอบครัวใหญ่ในประเทศไทย ในฐานะเป็นผู้นำของครอบครัว เขามีอำนาจตัดสินใจทุกเรื่องของครอบครัว และลูกหลานก็ต้องเชื่อฟังและทำตาม และเขามีความรับผิดชอบต่อทุกคนในครอบครัวแม้จะต้องตายไปเขาก็วางแผนให้คนในครอบครัวดำเนินชีวิตต่อไปได้ จากธุรกิจที่เขาได้ก่อร่างสร้างตัวมา

นวนิยายเรื่อง โป้เบ๊ เป็ยกเป็นคนไทยเชื้อสายจีนที่ได้สร้างครอบครัว มีลูกชื่อ ภศม เป็ยกเป็นหัวหน้าครอบครัว เขามีอำนาจบังคับลูกอยู่ตลอดเวลาตัดสินใจเรื่องของลูก ภศมต้องการจะทำอะไรเอง เขาก็ต้องขออนุญาตพ่อก่อน ดังตัวอย่าง

“นายศม แก่เสร็จหรือยัง”

วินตะ โคนเรียกลูกชายอยู่หน้าห้องน้ำสลับกับการพลิกข้อมือคานาฬิกาแล้ว ก็บ่น

“ปลุกตั้งนานแล้ว แกทำอะไรของแกวะ”

ภศมเปิดประตูออกมากลั่นโคโลญฟุง แต่งตัวเรียบร้อย แต่หน้ายุ่ง

“ทำไมใจร้อนจัง ผมไม่เคยอาบน้ำแต่งตัวเร็วเท่านี้เลยนะ กินข้าวเที่ยงครึ่ง พ่อจะรีบไปไหน นี่ยังเชาอยู่เลย”

“แกไม่ต้องซัก ตามมาก็แล้วกัน”

“พ่อ...ผมนัดเพื่อนให้มาเจอเราที่โรงแรม เรามีปัญหาเรื่องกฎหมาย ผมอยากให้คุณคุยกับลุงเฮง”

พ่อไม่ได้พูดอะไร แต่เขาก็สบายใจเพราะถือว่าได้ขออนุญาตแล้ว

(โป้เบ๊. 2551 : 12)

จากตัวอย่างนี้จะเห็นได้ว่า คนไทยเชื้อสายจีนที่ได้เข้ามาก่อร่างสร้างตัวอยู่ในประเทศไทย จากเลื้อฝืนหมอนใบ เลี้ยงดูตัวคนเดียวในตอนแรก ๆ จึงต้องตัดสินใจเรื่องของตน เมื่อได้สร้างครอบครัว และเป็นผู้นำของครอบครัว เขาก็มีอำนาจที่สามารถจะตัดสินใจเรื่องทุกเรื่องของ

ครอบครัว ถ้าหากลูกหลานทำอะไรที่ไม่ตรงกับคำสั่งหรือความต้องการของพ่อ พวกเขาก็ต้องขออนุญาตก่อนเสมอ

นวนิยายเรื่อง โบทันกลีบสุดท้าย อาณาจักรเปิดโรงงิ้วในเมืองไทยจากเมืองจีน เขาเป็นผู้นำในครอบครัว และมีสิทธิ์ตัดสินใจชีวิตของลูกสาวด้วย ดังตัวอย่าง

เมื่อเดินไปเรื่อย ๆ นึกถึงคำพูดของแต่ละคน โดยเฉพาะต้นหยง อาณาจักรก็บอกตัวเองว่าเขาไม่ชอบใจความกร้าวกล้าของต้นหยงที่พูดออกมาเช่นนั้น เมื่อคิดทบทวนอีกครั้งก็เห็นว่าฝักคณะจิวนางชินไว้กับต้นหยงไม่ได้แน่ อาณาจักรจึงตัดสินใจว่าให้ลูกสาวคนเล็กอยู่ในคณะ แสดงเป็นตัวร้ายปลายแถวไปวัน ๆ หนึ่ง แล้วให้ต้นหยงได้ทำในสิ่งที่อยากทำ ส่วนผลจะเป็นอย่างไรนั้นก็ต้องเฝ้ารอดูไปพร้อม ๆ กัน

(โบทันกลีบสุดท้าย. 2551 : 74)

จากตัวอย่างนี้เราเห็นได้ว่า ในครอบครัวของคนไทยเชื้อสายจีนที่ได้เข้ามาก่อร่างสร้างตัวอยู่ในประเทศไทย ส่วนใหญ่พ่อจะเป็นผู้นำ ตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ ของลูก อย่างครอบครัวของอาณาจักร ถ้าลูกไม่ยอมทำตามใจพ่อ พ่อก็ต้องหาวิธีการให้ลูกทำตามใจพ่อด้วยวิธีใดวิธีหนึ่ง

นวนิยายเรื่อง แก๊งตีตระกูลซ่ง เกียงและกิมเนี่ยอพยพเข้ามาประเทศไทย และเคยเป็นเจ้าของคณะเซคสิงโต ต่อมาคณะเซคสิงโตมีปัญหาต้องปิดคณะลง เกียงจึงได้เปลี่ยนอาชีพไปขายข้าวต้ม ตอนหลัง เกียงมีโอกาสเซคสิงโตอีก เกียงจึงตัดสินใจว่ากลับมาทำอาชีพดั้งเดิมอีกครั้ง ดังตัวอย่าง

“เสียด่าลั้งคิดอะไรรออยู่ แล้วเข้ามาดูอะไรที่นี่”

ชายจีนหันหลังให้เมียรัก เขาหลบปลายคางตัวเองอย่างใช้ความคิดหนักมันเป็นความคิดที่ซ่อนตะเข็บอยู่ในส่วนลึกของสำนึกเขามานานแล้ว นับวันก็จะรุนแรงแกร่งกล้ายิ่งขึ้นเรื่อย ๆ จนคืนนี้เมื่อเลิกขายข้าวต้มกลับบ้าน นายเกียงก็มีอาจข่มตาหลับได้ จนเขาต้องเข้ามาพิจารณาความคิดของตัวเองอยู่ในห้องนี้เพียงคนเดียว

“กิมเนี่ย เวลานี้ภรรยาในบ้านเราก็เพิ่มขึ้นไปอีก ลีเองก็ไม่ค่อยจะแข็งแรงเหมือนแต่ก่อน เสียด่าลั้งคิดว่าเราน่าจะย้อนกลับไปทำอาชีพดั้งเดิมของเราอีกครั้ง”

(แก๊งตีตระกูลซ่ง. 2549 : 18)

จากตัวอย่างเห็นได้ว่า คนไทยเชื้อสายจีนที่ได้เข้ามาก่อร่างสร้างตัวอยู่ในประเทศไทย ส่วนใหญ่จะเปลี่ยนอาชีพทำงานไปเรื่อย ๆ แล้วพ่อซึ่งเป็นผู้นำในครอบครัวของพวกคนไทยเชื้อสายจีนจะต้องตัดสินใจว่าจะทำงานอะไรเพื่อทำให้ชีวิตของคนในครอบครัวดีขึ้น

3.2.2 จำนวนของลูกหลาน

คนไทยเชื้อสายจีนที่เข้ามาก่อสร้างตัวอยู่ในเมืองไทย นิยมมีครอบครัวใหญ่ มีลูกหลานจำนวนมาก เพราะคนไทยเชื้อสายจีนที่เข้ามาเมืองไทย ส่วนใหญ่เป็นคนยากจนมาก มีความเชื่อว่าครอบครัวที่มีคนจำนวนมากจะได้ร่วมแรงร่วมใจทำมาหากินเพื่อสร้างความมั่นคงให้ชีวิตและธุรกิจที่จะทำต่อไป

ครอบครัวที่ปรากฏในนวนิยายเรื่อง ลอดลายมังกร เป็นครอบครัวที่มีขนาดใหญ่โต เหลียงมีเมีย 3 คน มีลูกจำนวน 9 คน เป็นลูกชาย 6 คน ลูกสาว 3 คน ตรงกับที่คนจีนนิยมมีลูกหลานหลายคน และนิยมมีลูกชายมากกว่าลูกสาวเพื่อสืบทอดตระกูล ดังตัวอย่าง

ครอบครัวเราเป็นครอบครัวใหญ่ มีญาติพี่น้องเยอะแยะอย่างที่ย่าเนียม
ชอบพูดว่า... “ญาติวงศ์พงศาวุฒาธร คั่งมั่งฉาในสาครวาลี”

...

ปู้มีย่า 3 คน คนแรกคือย่าเหมยหลิง หรือที่พวกเด็ก ๆ ชอบเรียกกันว่า
“ย่าใหญ่” หรือ “ย่าชั้นสาม”... มีลูกชายด้วยกัน 2 คน คือลุงเทียน กับลุงแอนดี้
(ลอดลายมังกร. 2536 : 9)

ย่าคนที่ 2 คือย่าเนียม ซึ่งเป็นย่าแท้ ๆ ของฉัน

...

ย่าเนียมมีลูก 5 คน คือ ลุงนัฐ พ่อ อานูช อานนท์ และอานันทนา อา
นุชเป็นลูกสาวคนแรกของครอบครัว
(ลอดลายมังกร. 2536 : 45)

การที่ปู้มียามาลัย หรือที่พวกเด็ก ๆ เรียกกันว่า “ย่าเล็ก” ซึ่งมีอายุเท่ากับ
ลุงนัฐ เป็นเมียคนที่ 3 และมีลูกด้วยกันถึง 2 คน คือ อานงพงา กับ อานชากร
(ลอดลายมังกร. 2536 : 93 - 94)

จากตัวอย่างเห็นได้ว่า เหลียงมีภรรยาทั้งหมด 3 คน และมีลูกจำนวน 9 คน นับได้ว่าเป็นครอบครัวที่ใหญ่ เหลียงเป็นคนไทยเชื้อสายจีนที่เข้ามาก่อสร้างตัวอยู่ในเมืองไทย จากตัวอย่างครอบครัวเหลียงจึงเห็นได้ว่า ลักษณะครอบครัวชาวจีนนิยมมีขนาดใหญ่ นิยมมีลูกหลานหลายคน นี่เป็นภาพจริงที่มาจากสังคมคนจีนในยุคสมัยเก่า เพราะมีความเชื่อว่ามีลูกหลานจำนวนมากจะได้ช่วยธุรกิจของครอบครัวมั่นคงขึ้น

นวนิยายเรื่อง อาปา มีตัวละครชื่อ ตี้เล็ก เป็นคนไทยเชื้อสายจีนที่เข้ามาก่อสร้างตัวอยู่ในเมืองไทยก็เหมือนกัน ตี้เล็กมีลูก 6 คน คือลูกชาย 5 คน ลูกสาว 1 คน ดังตัวอย่าง

จนถึงเวลานั้น ตีเด็กมีลูกแล้วถึง 6 คน ลูกชาย 5 คน กับลูกสาวคนเดียว ลูกทุกคนมีชื่อที่ตั้งได้ความหมายดี ๆ ทั้งนี้ คือ

ลูกชายคนโตชื่อว่า ไต้กวง แปลว่า แสงสว่างที่ยิ่งใหญ่

ลูกชายคนที่ 2 ชื่อว่า เกียมเอี้ยะ แปลว่า ไปตกที่ไหนก็ออกมารุ่งเรืองที่นั่น

ลูกชายคนที่ 3 ชื่อว่า ปิงจิว แปลว่า ของดีที่หายากแต่มีมาให้เรื่อย ๆ เพราะ “จิว” นี้ หมายถึง คาน้ำที่ผู้คนหรือทรัพย์ไหลมาให้เรื่อย ๆ

ส่วนลูกสาวคนเดียวชื่อว่า หลี่คิม แปลว่า พิณสวย เป็นการตั้งตามชื่อของแม่

ลูกชายคนที่ 4 ชื่อว่า เสงเต็ก แปลว่า โชคดีคุณธรรม

แล้วก็ยังเป็นลูกชายคนสุดท้อง ณ ขณะนี้ที่ชื่อ ฮกเคียง แปลว่า ไฟฟ้าหรือแสงสว่างแห่งโชค

...

ตีเด็กที่มีลูกมาก ๆ อย่างพอใจยิ่ง ช่วยกันเลี้ยงลูกและทำงานกับพิณพระจันทร์

(อาป. 2551 : 177 - 178)

จากตัวอย่างครอบครัวนี้จึงเห็นได้ว่า คนไทยเชื้อสายจีนที่เข้ามาก่อสร้างตัวอยู่ในเมืองไทย นิยมมีลูกหลานหลายคน และตั้งชื่อความหมายดี ๆ ให้ลูก เพราะพวกเขามีความหวังว่าลูกหลานจะโตเป็นคนที่มีความสามารถและมีชีวิตมีความสุข นอกจากนี้ มีลูกหลานจำนวนมาก จะได้ช่วยครอบครัวทำงานด้วย ทำให้ธุรกิจของครอบครัวดีขึ้น

นวนิยายเรื่อง โป้เบ๊ ตัวละครชื่อ เปี้ยก มีพี่น้อง 5 คน แต่ละคนทำงานและมีอาชีพแตกต่างกันไป ดังตัวอย่าง

เขาพาอาหงวนขึ้นบ้าน ตะโกนบอกแม่แล้วเข้าไปเก็บมุ้ง เพราะนึกได้ว่าต้องรีบไปโรงเรียน ก่อนที่สาวคนโตจะออกเรือนไป สมบูรณ์จะเป็นคนทำงานบ้าน ต่อมาหน้าทีนั้นตกเป็นสมศรี พี่สาวคนที่สอง จนกระทั่งสมศรีไปเรียนธรรมศาสตร์และย้ายไปอยู่กับลุงป้าที่มหาไถ่ เขาก็ต้องรีบผ้าเอง

...

“เจ้เขาเหนื่อยมาก ตอนนี้ไม่มีคนช่วย สมบูรณ์ สมศรีก็ไม่อยู่ พอดีอาสุขสามีอาตาย เจ้ก็เลยชวนมาอยู่กรุงเทพฯ ด้วยกัน”

“ดีจังเลย” เขาตบมือหัวเราะว่า อาพลอยหัวเราะไปด้วยแต่รีบหยุด แล้ว
บ้วนปากไปทางฝั่งที่น้องสองคนของเขานอนหลับอยู่

“ระวัง น่องมันยังไม่ตื่น ไปแต่งตัวเถอะ เดี่ยวจะทำกับข้าวให้กิน”

(ใบ้ใบ้. 2551 : 53)

จากตัวอย่างครอบครัวนี้เราจึงเห็นได้ว่า ในสมัยก่อน คนไทยเชื้อสายจีนที่เข้ามาก่อร่าง
สร้างตัวในประเทศไทย ส่วนใหญ่ชีวิตยากจน แต่มีลูกจำนวนมาก ซึ่งต้องพยายามทำงาน
เพื่อเลี้ยงลูก และลูกหลานในครอบครัวต้องช่วยเหลืองานในบ้านทุกอย่างทั้งงานบ้านและงานธุรกิจ
ของครอบครัวเพื่อให้การก่อร่างสร้างตัวประสบความสำเร็จให้ได้

นวนิยายเรื่อง โบทันกลีบสุดท้าย ตัวละคร อาเซง และ อาเหมยหลิง สองสามีภรรยาที่
อพยพจากประเทศจีน ขนข้าวมันไก่ในประเทศไทยเพื่อทำมาหากิน มีลูก 3 คน ดังตัวอย่าง

การมีลูกชาย 3 คนคิดการทำให้อาเซงรู้สึกปลาบปลื้ม เขาคาดหวังว่าวัน
หนึ่งข้างหน้า ลูกชายทั้งสามจะเป็นผู้สืบทอดวงศ์ตระกูลให้ยาวนานต่อไป แต่อา
เซงกลับไม่ได้มีเวลามาไยดีหรือดูแลอ้อมโอบลูกชายคนที่สามอย่างที่เคยทำกับลูกชาย
ทั้งสองเมื่อครั้งอยู่เมืองจีน เนื่องจากความยุ่งยากในการทำงานเพียงลำพังนั่นเอง

หลังจากที่อาเหมยหลิงคลอดลูกคนที่สาม อาเซงก็รู้สึกเหมือนเขาสูญเสีย
ภรรยาคนเดิมไปแล้วกระนั้น

(โบทันกลีบสุดท้าย. 2551 : 93)

จากตัวอย่างนี้เราเห็นได้ว่า คนไทยเชื้อสายจีนที่อพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทย นิยมมี
ครอบครัวขนาดใหญ่ มีลูกหลานจำนวนมาก เพราะว่าพวกเขาหวังว่ามีลูกหลานจำนวนมาก จะได้
สืบทอดวงศ์ตระกูลให้ยาวนานต่อไป

นวนิยายเรื่อง แก๊งตีตระกูลซ่ง เคียงและกิมเน้ย เป็นคนไทยเชื้อสายจีนอพยพเข้ามา
ประเทศไทย มีลูกสี่คนคือ ย้ง พี่ชายคนโตที่ต้องดูแลน้องๆ อีกสามคนคือ หมิง พู ไซ้
ดังตัวอย่าง

วันนี้ร้านขายกาแฟของนางขายดีเป็นพิเศษ อาจเพราะเขาราชมีเทศกาล
งานศาลเจ้าช่วงตรุษจีน และร้านค้ารายอื่น ๆ ก็พากันปิดร้านไปเที่ยวเตร่
สนุกสนานกันหมด อันที่จริง นางกับนายเคียงผู้เป็นสามีก็อยากจะทำตามอย่าง
เพื่อน ๆ แม้ค้าด้วยกันบ้าง แต่สนใจว่าครอบครัวมีลูกหลายคนเหลือเกิน ยิ่ง
เด็กชายวัยสิบสองปีคือลูกชายคนโต รองลงมาคือหมิง ซึ่งรับหน้าที่อยู่เฝ้าบ้าน
ช่วยงานอากงอาม่า พู ลูกชายวัยสี่ขวบเศษ แล้วไหนจะยังมีไซ้ ที่เพิ่งจะลืมตา
โลกได้แค่วันเดียว นี่อีกคนหนึ่งเล่า

(แก๊งตีตระกูลซ่ง. 2549 : 6)

จากตัวอย่างเห็นได้ว่า ครอบครัวของคนไทยเชื้อสายจีนที่อพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทย จะนิยมมีลูกหลานจำนวนมาก ไม่ว่าจะครอบครัวร่ำรวยหรือยากจน บางครอบครัวยากจนมาก แต่ก็ยังนิยมมีลูกจำนวนมาก ทำให้ครอบครัวยิ่งยากจน ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะที่สำคัญของ ครอบครัวคนไทยเชื้อสายจีน

3.2.3 เพศของลูกหลาน

คนไทยเชื้อสายจีนที่เข้ามาก่อร่างสร้างตัวในประเทศไทย นอกจากนิยมมีลูกหลานจำนวนมากแล้ว ยังให้ความสำคัญกับลูกผู้ชายมากกว่าลูกผู้หญิง เพราะมีความเชื่อว่าผู้ชายเป็นตัวแทนของ อำนาจ พลัง ความสามารถในหลากหลายด้าน ผู้ชายเรียนรู้ไว มีความเป็นผู้นำ และลูกผู้ชายจะ ช่วยสืบทอดธุรกิจของตระกูลได้ต่อไป ช่วยก่อร่างสร้างตัวได้ ส่วนลูกผู้หญิงเป็นคนอ่อนโยน เรียบร้อย จึงไม่สามารถเป็นผู้นำครอบครัวได้

นวนิยายเรื่อง ลอดลายมังกร ได้พูดถึงเรื่องเพศของลูก ตรงกับที่คนจีนนิยมมีลูกชายเพื่อ สืบทอดตระกูลมากกว่าลูกสาว ดังตัวอย่าง

“ก็ลูกสาวอ้าวซิวะ” ปู่กระซอกเสียง “เด็กสมัยนี้มันไม่เห็นพวกเราอยู่ใน สายตา นี่จะทำอะไรก็ทำตามแต่ใจมัน หนังสือหนังหาก็ยังเรียนไม่ทันจะจบ ริจะมีผัวแล้ว ใ้ผู้ชายนั้นก็เป็นลูกเต่าลูกเขียดมาจากไหนก็ไม่รู้ อยู่ ๆ ก็พากัน ขึ้นมารดหัวเรา”

“ล้อลิมไปแล้วหรือว่า ลูกผู้ชายจากบ้านไปร้อยปีก็เป็นคนของตระกูล แต่ลูกผู้หญิงพันชายคาชั่วคืนเดียวก็ทิ้งแซ่เดิม”

(ลอดลายมังกร. 2536 : 209)

จากตัวอย่างที่ยกมาจะเห็นได้ว่า ในยุคสมัยนั้น คนจีนที่อพยพมาเมืองไทยยังมีค่านิยมของ คนจีนต่อมาด้วย คือมีความนิยมที่ชอบผู้ชายมากกว่าผู้หญิง เพราะว่าพวกคนไทยเชื้อสายจีนที่ ก่อร่างสร้างตัวที่ประเทศไทยส่วนใหญ่เป็นผู้ชาย จึงเชื่อว่าผู้ชายจะเป็นคนสืบตระกูล ช่วยก่อร่าง สร้างตัวทำกิจการของครอบครัวได้

นวนิยายเรื่อง อาปา ได้พูดถึงค่านิยมเรื่องเพศของลูกหลาน เมื่อเมียของอาปาที่อยู่ในเมือง จีนคลอดลูกแล้ว แต่ไม่ยอมเขียนจดหมายมาบอกอาปา อาปารอดจดหมายนานมาก สุดท้ายอาปา ได้รับจดหมายจากเมืองจีนแล้ว เมื่ออาปาอ่านจบแล้วมีค่าทางไม่ค่อย่าเรียง เพราะเขามีข่าวว่าได้ลูก เป็นลูกสาว ดังตัวอย่าง

“ทางบ้านเป็นไงมั่ง...กักเจียง จดหมายฉบับนี้มีบอกใหม่ว่า...ลื้อได้ลูก ชายหรือลูกสาว”

“ทุกคนสบายดี...อ้าวได้ลูกสาวคนที่สาม” เสียงของก๊กเจียงไม่ร่าเริงเลย กับคำตอบนี้ คงเป็นเหตุผลนี้กระมัง ที่ทำให้ทางเมืองจินไม่ยอมจดหมายมาบอก และนางกิมก็เกือบตายจากการคลอดลูกคนนี้ ที่คลอดยากเหลือเกิน เจ็บท้องอยู่นานและต้องเบ่งอยู่นั้นแล้วกว่าเด็กจะคลอดออกมาได้

(อาปา. 2551 : 237)

จากตัวอย่างที่ยกมา จะเห็นได้ว่า ในสมัยก่อน ครอบครัวของคนไทยเชื้อสายจีนที่ก่อร่างสร้างตัวที่ประเทศไทย ถ้าได้ลูกสาวจะทำให้ทั้งครอบครัวไม่พอใจ แสดงว่าพวกเขาจะให้ความสำคัญแก่ลูกชายมากกว่าลูกสาว เพราะว่าพวกเขาเชื่อว่าผู้ชายจะช่วยก่อร่างสร้างตัวได้

นวนิยายเรื่อง โปตั้นกลีบสุดท้าย อาเซง เป็นคนไทยเชื้อสายจีนที่เข้ามาก่อร่างสร้างตัวอยู่ในเมืองไทย มีลูกชายสามคน และอาเซงก็รู้สึกว่าคุณชายจะกตัญญูกว่าลูกสาว ดังตัวอย่าง

หลังจากสามหนุ่มพี่น้องสำเร็จการศึกษา อาเซงก็ดูเหมือนจะสดชื่น

แจ่มใสเป็นพิเศษอยู่นานนับเดือน เพราะลูกค้าต่างชื่นชมว่า

“เค้าแก่เลี้ยงลูกเก่งนะ จบปริญญาตรีตั้งสามคนพร้อม ๆ กัน”

“อ้วน่ะก็ดีใจอยู่อย่างเดียวที่ได้ลูกชายหมดทั้งสามคน เพราะลูกชายจะกตัญญูกว่าลูกสาว นี่ถ้าอ้วนมีลูกสาวสามคนอ้วนช่วยตายเลยนะ ไม่มีทางหน้าขึ้นตาบานอย่างนี้หรอก”

(โปตั้นกลีบสุดท้าย. 2551 : 126)

จากตัวอย่างเห็นได้ว่า คนไทยเชื้อสายจีนเข้ามาก่อร่างสร้างตัวอยู่ในเมืองไทยเชื่อว่าลูกชายจะกตัญญูกว่าลูกสาว พวกเขาจึงต้องการมีลูกผู้ชายมากกว่าลูกผู้หญิง พวกเขาหวังว่าลูกชายจะได้สืบช่วงธุรกิจของครอบครัวได้ และหากลูกชายทุกคนประสบความสำเร็จในการเรียน เช่น ลูกชายของอาเซง คนไทยเชื้อสายจีนที่เป็นพ่อจะปลาบปลื้มใจและเป็นสุขใจมาก และอดพูดจะเปรียบเทียบว่ามีลูกชายนั้นดีกว่ามีลูกสาว

นวนิยายเรื่อง แก๊งตีตระกูลช่ง เงินกับหลี่ฟงไม่มีลูก หลี่ฟงอยากได้ลูกชายมาสืบตระกูลเงินเลยไปขอใช้ ลูกชายของเคี้ยงกับกิมเน้ย เป็นลูกบุญธรรม ดังตัวอย่าง

“ผมเลี้ยงมันดีแค่ไหน แต่มันยังไม่เอาดีอีก ผมหวังว่ามันจะเป็นผู้สืบทอด

ตระกูล คุณเลิกกิจการทรัพย์สินมรดกทั้งหลายแทนผมในอนาคต แต่คุณมันทำชิ เรียนจบกลับมาแทนที่จะทำงานทำการช่วยเหลือพ่อแม่ แต่กลับเอาแต่เที่ยวเตร่ แต่งตัวเป็นวัยรุ่น เชื่อไม่ฟังแถมจริง ๆ”

(แก๊งตีตระกูลช่ง. 2549 : 50)

จากตัวอย่างที่ยกมาจะเห็นได้ว่า พวกคนไทยเชื้อสายจีนนิยมมีลูกเป็นเพศชาย เพราะหวังว่าจะมีคนมาสืบตระกูลและกิจการของครอบครัว ถึงแม้ว่าไม่มีลูกของตัวเอง ก็ต้องหาวิธีการไปขอลูกชายคนอื่นมาเป็นลูกแทน

ความนิยมมีลูกเป็นเพศชายจึงเป็นภาพสะท้อนทางสังคมที่เด่นชัดของคนไทยเชื้อสายจีนที่ทำให้ภาพการก่อสร้างตัวของคนไทยเชื้อสายจีนเด่นชัดขึ้น เนื่องจากเมื่อพวกเขาก่อสร้างตัวได้มั่นคงขึ้น พวกเขาหวังว่าจะได้ลูกชายมาสืบทอดกิจการของพวกเขาต่อไป ทำให้การก่อสร้างตัวในประเทศไทยแข็งแกร่งและมั่นคงมากขึ้น

3.2.4 การแต่งงาน

วงจรชีวิตของคนคือ เกิด แก่ เจ็บ ตาย ส่วนการแต่งงานอยู่ในช่วงแก่ จึงเป็นเรื่องที่สำคัญมากเรื่องหนึ่งในชีวิตคน ต่อมาความหมายของการแต่งงาน รูปแบบของการแต่งงาน จุดมุ่งหมายของการแต่งงาน ฯลฯ ได้เปลี่ยนแปลงไปตามวันเวลา แต่การแต่งงานยังคงมีความสำคัญอยู่อย่างไม่เปลี่ยนแปลง เนื่องจากว่าการแต่งงานเป็นเรื่องหลังอันสำคัญของการถ่ายทอดสายพันธุ์ คนไทยเชื้อสายจีนในนวนิยายไทยมีจำนวนไม่น้อยแต่งงานกับคนไทย เพื่อจะได้ซื้อที่ดินได้ และจะได้ลูกชาย หรือจะหาเมียอีกคนหนึ่งเพราะว่าเมียเก่ายังอยู่เมืองจีนมาเมืองไทยไม่ได้

3.2.4.1 แต่งงานเพื่อซื้อที่ดินได้

ชายชาวจีนที่อพยพเข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทย มีจำนวนไม่น้อยที่ได้แต่งงานกับหญิงไทย เพื่อให้สามารถมีสิทธิ์ซื้อที่ดินเป็นของตนเองได้

นวนิยายเรื่อง ลอดลายมังกร ได้พูดถึงครอบครัวใหญ่ทั้งหมด 3 รุ่น เหลียงมีภรรยาทั้งหมด 3 คน จึงเห็นได้ว่าในสมัยก่อนคนไทยเชื้อสายจีนอนุญาตให้ผู้ชายมีภรรยาได้หลายคนโดยไม่ผิดกฎหมาย และภรรยาต้องยอมรับให้สามีมีภรรยาหลายคน กฎหมายของไทยกำหนดว่าชาวต่างชาติซื้อที่ดินไม่ได้ เหลียงเป็นคนไทยเชื้อสายจีนที่ก่อสร้างตัวที่ประเทศไทย เขาต้องการมีที่ดินดำเนินธุรกิจและสร้างครอบครัว จึงตัดสินใจหาภรรยาคนไทยอีกคน เพื่อจะได้มีที่ดินเป็นของตัวเอง ดังตัวอย่าง

“ปู่แต่งงานกับย่าใหญ่ ตอนที่ปู่อายุได้ 16 ปี... ย่านิยมเล่าว่า เมื่อปู่ตัดสินใจจะออกจากบ้านที่เมืองซัวเถาลงเรือมาเสียดังโขกทางทะเลได้ ปู่ทวดย่าทวดเกรงว่าปู่จะหลงเสน่ห์ผู้หญิงต่างแดนจนลืมบ้านเกิดเมืองนอน จึงให้พ่อสื่อแม่สื่อหาลูกสะใภ้ให้คนหนึ่ง ปู่กับย่าใหญ่ไม่เคยเห็นหน้าค่าตากันมาก่อน และมีเวลาอยู่ด้วยกันเพียง 2 ปีครึ่ง แต่ก็มีลูกชายด้วยกัน 2 คน”

ย่านนิยมเป็นเป็นลูกคนจีนเกิดในเมืองไทย...เมื่อปู่ซื้อที่ในชื่อของตัวเอง ไม่ได้ก็มีแนะนำให้ใช้ชื่อคนอื่นแทน แต่ปู่คิดไกลไปว่าถ้าเป็นคนอื่นที่ไม่มีอะไรผูกพันกัน อีกหน่อยก็อาจจะคิดคดโกงกันได้ และปู่ก็ต้องสูญที่ดินไปเปล่า ๆ... วิธีที่จะสร้างความผูกพันอย่างแน่นแฟ้นที่สุดของปู่ก็คือ หาผู้หญิงไทยหรือผู้หญิงจีนเกิดในเมืองไทยสักคนมาแต่งงานด้วย... ปู่ตัดสินใจเลือกย่านนิยมเป็นเจ้าสาวตัวจริง... ปู่เล่าว่าที่ปู่เลือกย่านนิยมก็เพราะย่านเป็นคนเดียวที่ไม่ได้ต้องการแต่งงานกับปู่

(ลวดลายมังกร. 2536 : 9 - 17)

จากตัวอย่าง นวนิยายเรื่อง ลวดลายมังกร แสดงให้เห็นว่า กลุ่มคนไทยเชื้อสายจีนในสังคมไทยมีกรรขามากกว่า 1 คน เป็นหญิงไทยหรือหญิงจีน ชายชาวจีนแต่งงานกับหญิงจีน เพราะที่ต้องทำตามคำสั่งของพ่อแม่ พวกเขาแต่งงานกับหญิงไทยเพราะว่าจะได้ทำได้ถูกต้องทำตามกฎหมายไทย พวกคนไทยเชื้อสายจีนที่ก่อร่างสร้างตัวที่ประเทศไทย ต้องการมีที่ดินดำเนินธุรกิจและสร้างบ้าน เมื่อชาวต่างชาติซื้อที่ดินไม่ได้ คนไทยเชื้อสายจีนจึงแต่งงานกับหญิงไทยเพื่อให้เธอช่วยซื้อที่ดินให้ได้ ส่วนความรักเป็นสิ่งที่ตามมาทีหลัง

3.2.4.2 แต่งงานเพื่อได้ลูกชาย

ในสมัยเก่า คนจีนที่อพยพมาก่อร่างสร้างตัวอยู่ในเมืองไทยได้นำค่านิยมของคนจีนมาด้วย คือค่านิยมต้องการได้ลูกผู้ชายมากกว่าลูกผู้หญิง ถ้าหากเมียเก่าไม่ได้ลูกผู้ชาย ก็จะหาเมียใหม่เพื่อจะได้มีลูกผู้ชาย ดังเช่นนวนิยายเรื่อง อาปา ก๊กเจียงมีลูกสามคน เป็นลูกสาวหมด ก๊กเจียงต้องการได้ลูกชายมาก เพื่อนแนะนำให้ไปหาเมียอีกคนหนึ่งที่เมืองไทยดีกว่า ดังตัวอย่าง

“ก๊กเจียง...พวกเราลูกคนจีนจะอยากมีลูกชายเพื่อสืบสกุลกันทุกบ้านอย่างของลื้อที่เมียไม่มีลูกชาย จริง ๆ แล้วนะ...เป็นเรื่องเล็กมากเลย เพราะลื้อมาตั้งรกรากอยู่ทางนี้ อ้าวว่าลื้อน่าจะมีเมียอีกคนที่นี่ แล้วไหน ๆ...จีนก็ปิดประเทศแล้วอย่างนี้ ลื้อก็น่าจะมีครอบครัวที่นี่เสีย จะได้มีโอกาสมีลูกชายด้วย”

(อาปา. 2551 : 239)

ตัวอย่างนี้แสดงให้เห็นว่า คนไทยเชื้อสายจีนที่ก่อร่างสร้างตัวในเมืองไทยต้องการได้ลูกชายมากกว่าลูกสาว แม้กระทั่งไปหาเมียอีกคนหนึ่งเพื่อให้ได้ลูกชาย เพราะพวกเขาต้องการมีลูกชายมาสืบสกุลและต้องการให้ลูกชายมาสืบทอดธุรกิจของตัวเอง นอกจากนี้พวกเขายังเชื่อว่าผู้ชายจะสามารถดำเนินธุรกิจได้ดีกว่าผู้หญิง การมีลูกชายจึงจะทำให้การก่อร่างสร้างตัวในเมืองไทยของพวกเขามั่นคงมากขึ้น

3.2.4.3 หากรรยาที่เมืองไทยแทนภรรยาเก่าในเมืองจีน

คนจีนที่อพยพมาอาศัยอยู่ในเมืองไทย ส่วนใหญ่มีภรรยาอยู่ในเมืองจีนแล้ว เวลาคนจีนเหล่านี้มีชีวิตอย่างมั่นคงแล้ว ก็ต้องการมีครอบครัว แต่ภรรยาของพวกเขาในเมืองไทยไม่ได้ด้วยเหตุผลทางการเมือง คนจีนเหล่านี้จึงคิดหากรรยาที่เมืองไทยเพื่อสร้างครอบครัวใหม่ที่เมืองไทย นวนิยายเรื่อง อาปา ภรรยาของก๊กเจียงอยู่ในเมืองจีน ก๊กเจียงต้องการให้ภรรยามาอยู่ด้วยกันที่เมืองไทย เพราะก๊กเจียงได้มาก่อร่างสร้างตัวได้มั่นคงที่เมืองไทย จึงต้องการมีครอบครัวที่เมืองไทยด้วย แต่ภรรยาปฏิเสธว่าสุขภาพไม่แข็งแรงเพียงพอที่จะเดินทางมาเมืองไทย ก็ยอมให้ก๊กเจียงหากรรยาได้อีกคนหนึ่งเพื่อสร้างครอบครัวใหม่ที่เมืองไทย ดังตัวอย่าง

ก๊กเจียงจำได้ว่า... ได้เขียนจดหมายไปถามเมื่อปลายปี พ.ศ. 2492

จดหมายตอบกลับจากเมืองจีนว่า ก็ดีเหมือนกันที่ก๊กเจียงจะมีครอบครัวใหม่ที่เมืองไทยแล้วตั้งรกรากไปเลย เพราะอาทิมไม่เพียงรู้สึกว่าคุณนางไม่แข็งแรงพอจะลงเรือเดินทางมาเมืองไทย โดยเฉพาะหากจะต้องลักลอบออกมา เพราะขนาดว่า... ถ้าเป็นการเดินทางแบบปกติ นางยังกลัวเลย ยิ่งต้องแอบเดินทางนี้ นางยังไม่เอาเลย

จึงเป็นอันว่า... อาปา... คงหนึ่งเป็นอิสระแล้ว สามารถมีครอบครัวที่เมืองไทยได้อย่างไม่รู้สึกว่ามีอะไรติดค้างอยู่ในใจ

(อาปา. 2551 : 242)

จากตัวอย่างนี้จะเห็นได้ว่า คนไทยเชื้อสายจีนที่ก่อร่างสร้างตัวในเมืองไทยได้อย่างมั่นคงแล้ว บางคนจึงต้องการสร้างครอบครัวใหม่ที่เมืองไทย ก็จะไปหาผู้หญิงคนไทยมาแต่งงานใหม่ การมีครอบครัวใหม่จะทำให้พวกเขามีความสุขและชีวิตได้พักผ่อนหลังจากเลิกงาน ทำให้มีกำลังวังชาในการทำงานมากขึ้นและชีวิตมีความสุขสมบูรณ์

3.2.4.4 หาเมียน้อย

คนจีนที่อพยพมาเมืองไทย ทำธุรกิจการค้าขายได้สำเร็จถึงความร่ำรวย ก็ต้องการหาผู้หญิงหน้าตาสวยเป็นเมียน้อย ซึ่งเป็นสิ่งที่แสดงว่าพวกเขาก่อร่างสร้างตัวในเมืองไทยได้สำเร็จ มีฐานะ และมีเงินมากเพียงพอจะมีเมียน้อย

นวนิยาย เรื่อง โป้เบ๊ เจ้าแก้มมีร้านเสื้อผ้า ภรรยาของเขาชื่อ เตียมเกียง ไม่เคยรู้เรื่องกิจการและการมีรายได้จากการค้าขายเลย เมื่อเจ้าแก้มคิดจะหาผู้หญิงสวย ๆ เป็นเมียน้อย เตียมเกียงห้ามไม่ได้ จึงต้องยอมตามใจสามี แลกเปลี่ยนกับการเข้ามามีสิทธิ์ควบคุมกิจการเสื้อผ้า ดังตัวอย่าง

เจ้าแก้มมีร้านเสื้อผ้าสำเร็จรูปในตลาดโบ้เบ้ ไม่เฉพาะแต่ขายปลีกเท่านั้น แต่ยังส่งออกไปร้านค้าต่างๆ รายได้รับไม่รู้เรื่อง เมื่อก่อนเจ้าแก้มคุมร้านเอง มีลูกน้องสาวสวยหลายคน แม้เต็มเกลียงจะคอยผ่านมาตรวจสอบบ่อยครั้ง แต่ก็ไม่วายพบว่าเจ้าแก้มพาลูกน้องสาวไปกินก๋วยจั๊บน้ำร้อน

ประจวบกับครูชบา มาสอนพิเศษลูกชายที่บ้าน ความอ่อนหวานของผู้หญิงคนนี้อย่างที่เจ้าแก้มถูกใจ เต็มเกลียงฉลาดพอที่จะรู้ว่าถ้าหล่อนห้ามไปเสียทุกคน เจ้าแก้มก็คงไปแอบหลบซ่อนทำผิดโดยหล่อนไม่รู้ เต็มเกลียงจึงต้องยอมตามใจหลังจากฟาดฟันกันมานานให้สามีมีเมียน้อยได้เป็นตัวเป็นตน

(โบ้เบ้. 2551 : 53)

จากตัวอย่างนี้เห็นได้ว่า ชาวจีนที่อพยพเข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทย ก่อร่างสร้างตัวได้มั่นคง จึงไปหาเมียน้อยมาแสดงฐานะและทรัพย์สินสมบัติของพวกเขา เมียหลวงของพวกเขาก็ห้ามไม่ได้ ต้องตามใจสามี เพราะว่าถ้าสามีมีเมียน้อยแล้วก็จะได้สบายใจมีอารมณ์ดี และจะได้พยายามทำงานมากขึ้น ซึ่งจะทำการก่อสร้างตัวในเมืองไทยของพวกเขามั่นคงมากขึ้น นอกจากนี้ยังทำให้เมียหลวงมีบทบาทหน้าที่ในครอบครัวและกิจการมากขึ้น

3.2.5 การอบรมและสั่งสอนลูกหลาน

ลูกหลานในครอบครัวของคนไทยเชื้อสายจีนที่ก่อสร้างตัวในเมืองไทย เป็นส่วนสำคัญตัวนั้น การอบรมและสั่งสอนลูกหลานจึงเป็นสิ่งที่สำคัญมาก พวกคนไทยเชื้อสายจีนที่สร้างเนื้อสร้างตัวอยู่ในเมืองไทยแล้ว ก็ต้องการจะสั่งสอนให้ลูกหลานเป็นคนเก่งคนดี เพื่อจะได้ช่วยกันดำเนินและสืบทอดธุรกิจของครอบครัว เพราะฉะนั้นพ่อแม่และผู้ใหญ่ในครอบครัวจึงมีบทบาทสำคัญมาก โดยเฉพาะความรู้และความคิดของพ่อแม่จะมีอิทธิพลอย่างมากต่อลูกหลาน

นวนิยายเรื่อง ลอดลายมังกร ได้พูดถึงครอบครัวใหญ่ของเหลียง ที่เป็นคนไทยเชื้อสายจีนที่ก่อสร้างตัวในเมืองไทย เขามีลูกหลานจำนวนมากถึง 9 คน และถือว่าเรื่อง การอบรมและการสั่งสอนเป็นเรื่องที่สำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากเหลียงได้ทำธุรกิจการค้ามาตั้งแต่วัยหนุ่ม และมีการขยายธุรกิจจนกลายเป็นเศรษฐี เหลียงได้อบรมลูกหลานแบบนักธุรกิจ ดังที่เขียน ลูกคนโต บริหารบริษัทที่ฮ่องกงล้มเหลว ทุกคนคิดว่าเหลียงจะลงโทษเขียนอย่างหนัก แต่เหลียงกลับรีบโอนเงินไปให้เขียนเพื่อใช้ในการหมุนเวียนเงินของบริษัท พร้อมกับให้ลูกได้เรียนรู้อะไรจากเหตุการณ์ครั้งนี้ และเหลียงก็ได้ให้คำอธิบายอย่างมีเหตุผล เพื่อเป็นการสั่งสอนลูกหลานให้ก่อสร้างตัวในการทำธุรกิจด้วยตนเองให้ได้ ดังตัวอย่าง

ปุบอกว่า

“คนเราเมื่อทำผิดแล้วยอมรับผิด ย่อมมีผู้เมตตาให้อภัยเสมอ แต่ถ้าคือถึงถือปฏิญาณหรือไม่กล้าพอที่จะยอมรับความจริง คนเช่นนั้นก็มีแต่จะต้องทำความคิดเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ไม่รู้จักจบสิ้น เพียงเพื่อจะกลบเกลื่อนปิดบังความผิดอันแรกของตน”

ส่วนเรื่องที่ยอมรับผิดแทนลูกเหียน ปุออธิบายว่า

“เราเป็นผู้ใหญ่ เมื่อใช้เด็กทำงานแล้วเกิดความเสียหายขึ้นมาจะไปกล่าวโทษหรือโยนความผิดให้เด็กเสียทีเดียวก็ไม่ถูก เปรียบเหมือนกับว่า เราเป็นเจ้าของฝูงม้า ย่อมต้องรู้กำลัง ใจคอของม้าแต่ละตัวให้ถ่องแท้ เมื่อขึ้นควบขี่ไม่ได้ตั้งใจ สมควรที่จะเขียนตีม้าหรือตัวเรามากกว่ากัน

(ลอคลายมังกร. 2536 : 64)

จากตัวอย่างดังกล่าวจะเห็นได้ว่า เหลียงเป็นคนไทยเชื้อสายจีนที่ก่อร่างสร้างตัวที่ประเทศไทย ได้ทำธุรกิจการค้ามาแต่วัยหนุ่มและขยายขนาดธุรกิจจนเป็นเศรษฐี ก็ต้องการสั่งสอนและถ่ายทอดประสบการณ์ของตนเองให้ลูกหลาน ทำให้ลูกหลานเป็นคนเก่ง และได้ดำเนินธุรกิจของครอบครัว ปุมีความคิดว่า เมื่อคนเราทำผิดอะไร ควรรู้จักยอมรับความผิดของตนเอง และรีบแก้ไข เพื่อไม่ผิดซ้ำผิดอีก อย่างนี้คนจึงจะมีความก้าวหน้าได้ ส่วนคนที่เป็นผู้ใหญ่ บางครั้งอาจเป็นต้นเหตุที่ทำให้ผู้น้อยผิดตาม เมื่อเช่นนี้ ผู้ใหญ่ก็ควรจะสำนึกผิดของตน และยอมรับผิดของตนเช่นกัน ความคิดเช่นนี้ จะสอนให้ลูกหลานว่าถ้าอยากประสบความสำเร็จเหมือนพ่อที่ก่อร่างสร้างตัวในเมืองไทย ก็ต้องยอมรับความผิดของตนและรีบแก้ไข

นวนิยายเรื่อง อาปา ได้พูดถึงตัวละครเอกชื่อ อาปา เป็นคนไทยเชื้อสายจีนที่ก่อร่างสร้างตัวในเมืองไทย อยากสอนลูกสาวเป็นคนดีเรียบร้อย มีมารยาท ได้สอบเข้ามหาวิทยาลัยดี ๆ ได้เลือกคณะเรียนดี ๆ ซึ่งจะมีความสามารถในภายหลังที่ลูกก่อร่างสร้างตัวในเมืองไทย ดังตัวอย่าง

ถึงอาปาจะแอบบ่น อาปาก็ดีใจที่ลูก ๆ เหมือนมีพี่เลี้ยงชี้แนะเรื่องการใช้ชีวิต ซึ่งอาปายอมรับว่า ชกเนี้ยไม่อาจให้อะไรที่ดี ๆ เหล่านี้แก่ลูกได้ รวมถึงกิริยา มารยาทที่อาปาอยากให้ลูกสาวซึมซับความเป็นผู้ดีที่เรียบร้อย พุดจানাฟังจากพี่แแบ่งให้มาก

ยิ่งเรื่องการศึกษาของลูก อาปายังรู้สึกว่าจะต้องฟังความคิดเห็นพี่แแบ่ง

อย่างการจะสอบเข้ามหาวิทยาลัยของนงราม ก็เป็นพี่แแบ่งที่แนะนำการเลือกคณะเรียน

(อาปา. 2551 : 485)

จากคำพูดดังกล่าวและตัวอย่างที่ยกมาสามารถเห็นได้ว่า ผู้ที่เป็นหัวหน้าครอบครัวย่อมต้องมีอำนาจในการตัดสินใจเรื่อง เนื่องจากเป็นคนที่มีความรับผิดชอบมาก อาปาเป็นคนไทยเชื้อสายจีนที่ก่อสร้างตัวที่ประเทศไทย มีการขยายขนาดธุรกิจจนเป็นเศรษฐี สร้างครอบครัวอยู่เมืองไทย และมีลูกหลายคน เรื่องการอบรมและสั่งสอนลูกหลานเป็นสิ่งที่สำคัญมาก เพราะอาปาต้องการมีลูกที่เก่งมาสืบช่วงธุรกิจของครอบครัว และผู้ใหญ่ก็อยากให้ลูกหลานได้เรียนเป็นคนดี ไม่ว่าจะสั่งสอนตนเองหรือว่าให้คนที่มีความสามารถมาสอนแทน

นวนิยายเรื่อง โป้เบ๊ พ่อพากศนไปโป้เบ๊ ถิ่นเกิดของพ่อ และมีคำสั่งสอนบ่อย ๆ เพื่อสอนให้ภคนรู้ว่า ปัจจุบันนี้พ่อร่ำรวยได้เพราะเป็นผลมาจากการที่พ่อพยายามทำงานอย่างหนัก ซึ่งทำให้พ่อก่อสร้างตัวในประเทศไทยได้ประสบความสำเร็จ

“พ่ออยากให้แกเรียนสูง ๆ อนาคตจะได้ไม่ลำบากเหมือนพ่อ เพราะว่าจะเป็นตัวตนมาถึงทุกวันนี้ พ่อแทบจะฆ่าตัวตายหลายหนแล้ว ส่วนเรื่องผู้หญิงไม่ต้องกลัวว่าจะไม่มีแฟน เวลายังมีอีกยาวไกล ถึงเวลาก็เจอเองนั่นแหละ ลูกสาวเพื่อนพ่อสวย ๆ หลายคน”

“ไปดูบ้านเกิดของฉันทันชีวะ ไร่โง่ ดีแล้วที่แกมาด้วย แกจะได้รู้ว่าพ่อแกลยากจนขั้นแค้นแค้นไหน กว่าจะได้มาแต่ละเพื่องแต่ละสสิ่งเลือดตาแทบกระเด็นไม่สบายเหมือนแกใช้เงินโครม ๆ ไม่เคยเก็บออม บางทีการไปโป้เบ๊วันนี้อาจทำให้แกได้กลายเป็นคนคึกกับเขาบ้าง”

(โป้เบ๊. 2551 : 10 - 13)

จากตัวอย่างที่กล่าวในนวนิยายเรื่อง โป้เบ๊ แสดงให้เห็นว่า พ่อของภคนพากศนไปถิ่นเกิดของพ่อ พร้อมให้ลูกชายได้รู้จักพ่อที่เคยยากจนมาก พ่อเป็นคนไทยเชื้อสายจีนที่ก่อสร้างตัวที่ประเทศไทย ทรัพย์สินสมบัติและฐานะปัจจุบันเป็นผลสำเร็จของพ่อ ไม่ใช่มาจากพ่อแม่ และได้ให้คำอธิบายอย่างดี เพื่อเป็นการสั่งสอนลูกหลาน สอนให้ภคนรู้ว่า ภคนมีสภาพแวดล้อมที่ดีแล้ว แต่ก็ไม่ควรเสพสุขอย่างเดียว ต้องพยายามเรียนหนังสือ จึงจะได้สำเร็จเหมือนพ่อ

นวนิยายเรื่อง โบทันกลีบสุคทัย ตัวละครชื่ออาฉางและอาชินเป็นคนจีนอพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทย เปิดโรงงิ้วในเมืองไทยเพื่อทำมาหากิน อาฉางและอาชินพยายามทำงาน ธุรกิจของโรงงิ้วก็ดีขึ้น รายได้ก็ไ้มากขึ้น เรื่องที่อาฉางและอาชินสนใจก็คือเรื่องการศึกษาของลูกหลาน เพื่อให้ลูกหลานมีชีวิตที่มั่นคงขึ้น ภายหลังจากที่พวกเขาก่อสร้างตัวในเมืองไทยจนประสบความสำเร็จได้ดี

สงครามโลกครั้งที่ 2 ยุติลงอย่างแท้จริงในปีพุทธศักราช 2488 พร้อมๆ กับที่โรงงิ้วนางฉินก็เริ่มมีชีวิตชีวาขึ้นมาอีกครั้ง เมื่อได้เปิดทำการแสดง ผู้ชมต่าง

ให้ความสนใจเข้าชมกันเนืองแน่น เนื่องจากขาดความสำราญใจมาเป็นปีๆ ทำให้
อาจจะมีรายได้เข้ามามากพอที่จะซื้อที่ดินส่วนนี้จากเพื่อนรักได้ ซึ่งหลัง
สงครามอากาศก็ทำมาค้าขายร่ำรวยจนกลายเป็นเจ้าสัวไปแล้ว จึงยินดีขายที่ดิน
ตรงนี้ให้เพื่อนในราคาถูก อาจงเหลือเงินจากการซื้อที่ดินก็แบ่งให้ชาวคณะได้ใช้
อย่างสมน้ำสมเนื้อ รวมถึงได้แบ่งปันไว้เพื่อเป็นทุนการศึกษาให้กับลูกๆ อีกส่วน
หนึ่ง

(โบทันกลีบสุดท้าย. 2551 : 30)

จากตัวอย่างที่ยกมาสามารถเห็นได้ว่า คนไทยเชื้อสายจีนที่ก่อร่างสร้างตัวในเมืองไทยได้
มั่นคงแล้ว ก็อยากให้ลูกหลานมีการศึกษาอย่างดี เพื่อให้ลูกหลานได้เรียนความรู้และความสามารถ
เวลาลูกหลานก่อร่างสร้างตัวในเมืองไทย ความรู้และความสามารถเหล่านี้จะช่วยให้ลูกหลาน
ประสบความสำเร็จได้ดี

นวนิยาย เรื่อง แก๊งตีตระกูลช่ง นายเคี้ยงเป็นหัวหน้าคณะเซคสิงโตชื่อว่า “อั้งไซ” และ
นายเคี้ยงเป็นผู้นำฝึกลูกหลานของเขาเซคสิงโต เคี้ยงสอนให้ลูกชายชื่อ ยิง ว่า ถ้าลูกอยากเก่ง
เหมือนพี่ ๆ ก็ต้องใจเย็น ต้องเซคทำพื้นฐานให้มันคล่องเสียก่อน จึงจะประสบความสำเร็จขึ้นมา
เป็นหัวหน้าคณะ ดังตัวอย่าง

ยังยืนคุน้กเซครุ่นพี่คนนั้นด้วยใจที่เด่นแรงถี่ เลือคนเซคสิงโตพล่านอยู่
ในตัวเขาอย่างหนัก

นายเคี้ยงสังเกตเห็นอาการลูกชายเช่นนั้น เขาก็เข้าไปโอบไหล่ลูกชาย
ขณะที่ทั้งสองแหงนหน้าขึ้นไปมองเหมือน ๆ กัน

“เตี้ย อ้วอยากจะเป็นอย่างอาสมั่งจ้งเลย”

“ใจเย็น ๆ ยิง ลือจะต้องได้เป็นอย่างอาสมั่นอน แต่ลือจะต้องเซคทำ
พื้นฐานให้มันคล่องเสียก่อน”

“อ้วเซคได้หมดทุกตัวแล้ว ทั้งซิมยิม แป๊ะยิม นาจาอ้วก็เล่นได้”

“เตี้ยว่าลือค่อยเป็นค่อยไปดีกว่า ลักวันลือจะต้องเก่งแล้วขึ้นมาเป็น
หัวหน้าคณะแทนเตี้ยจนได้”

(แก๊งตีตระกูลช่ง. 2549 : 19)

จากตัวอย่างเราเห็นได้ว่า เคี้ยงอยากสอนให้ลูกชายรู้ว่า ลูกชายตัวเองมีความสามารถก็จริง
แต่ก็ต้องทำพื้นฐานให้ดีที่สุด พื้นฐานดีจึงจะทำให้การก่อร่างสร้างตัวของลูกชายประสบ
ความสำเร็จมั่นคงขึ้น

3.3 คำสั่งสอน

คนไทยเชื้อสายจีนที่อพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทยอย่างเลื้อยผืนหมอนใบนั้น พวกเขาสามารถสร้างตัวและทำให้ตัวเองเป็นถึงเจ้าแถมได้ก็เพราะเขามีคุณธรรมและจริยธรรมที่ดี มีความขยันหมั่นเพียร ซื่อสัตย์ในการทำมาหากินและใช้ชีวิตอย่างประหยัด สมถะ ด้วยคุณธรรมและจริยธรรมอันดีงามคนไทยเชื้อสายจีนอพยพจึงสามารถสร้างตัวได้อย่างรวดเร็ว เวลาคนไทยเชื้อสายจีนที่อพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทยได้ทั้งครอบครัว ก็อยากสอนให้ลูกหลานสามารถตั้งฐานะ พัฒนาตัวเองได้ดี และสร้างภาพลักษณ์ที่ดีในสังคมไทย

3.3.1 ความซื่อสัตย์สุจริต

ความซื่อสัตย์สุจริตเป็นคุณธรรมที่มีความสำคัญมากสำหรับคนเราทุกคน เป็นเงื่อนไขเบื้องต้นในการเริ่มต้นความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคน คนที่เป็นเพื่อนพี่น้องกัน หากไม่ซื่อสัตย์ต่อกัน มีแต่หลอกหลวง คงจะเป็นเพื่อนพี่น้องกันไม่ได้ คนไทยเชื้อสายจีนที่ก่อร่างสร้างตัวในเมืองไทย ทำธุรกิจต่างๆ ก็ต้องการมีความซื่อสัตย์สุจริตต่อลูกค้าและเพื่อน จะได้มีคนมาช่วยทำงาน ทำให้ธุรกิจของดีขึ้น

นวนิยาย เรื่อง ลอดลายมังกร ตัวละคร เหลียง เป็นคนไทยเชื้อสายจีนที่ก่อร่างสร้างตัวในเมืองไทย ซึ่งมีความซื่อสัตย์สุจริตในการทำงานมาก เมื่อมาถึงเมืองไทยในครั้งแรก ไม่มีอะไรให้พึ่งพา จะสร้างถิ่นฐานบนพื้นดินที่ตนไม่เคยชินยากมาก สิ่งแรกและเป็นสิ่งที่สำคัญก็คือต้องการให้คนรอบข้างรู้ว่าตนเองเป็นคนที่ไม่ไว้ใจได้ เหลียงมีเพื่อนสนิทอยู่คนหนึ่ง เพื่อให้ความสัมพันธ์ระหว่างกันใกล้ชิดมากขึ้น เหลียงอยากให้ลูกสาวของตนไปแต่งงานกับลูกชายของเพื่อน ในช่วงนั้นเหลียงกำลังหาซื้อที่ดินเพื่อทำสวนซุ่ย เพื่อนรู้เข้าก็ขายที่ดินให้ในราคาถูก แต่ลูกสาวของเหลียงไม่ยอมแต่งงานกับลูกชายของเพื่อนเหลียง เหลียงบังคับให้ลูกสาวแต่งงานไม่สำเร็จ ถือเป็นกรณีพิพาทกับเพื่อน เหลียงจึงคืนที่ดินไปโดยไม่ขอรับเงินที่จ่ายไปแล้ว ดังตัวอย่าง

คำพูดของอาหนูมีผลพอที่จะทำให้ปูและย่าวางมือเรื่องการหาคู่ให้ลูกสาว แม้จะเคืองแค้นเคืองยังงิ ปู่กับย่าก็ได้แต่เก็บไว้ในอกไม่กล้าพูดอะไรออกมา... พ่อเล่าว่า เมื่อปูหมดหนทางที่จะให้อาหนูแต่งงานกับนายสมพงษ์ได้ ปู่ก็เอาโฉนดที่ดินแปลงนั้น ไปคืนเจ้าแถมแล้วโดยไม่ขอรับเงินค่าที่ที่จ่ายไปแล้ว

ปูเล่าถึงเรื่องนี้อย่างซาบซึ้งว่า เจ้าแถมไม่ยอมรับโฉนดผืนนั้น

“อ้าว เรื่องของพ่อก็เรื่องของพ่อ เรื่องของลูกก็เรื่องของลูก ลืออย่าเอามาปะปนกัน ถึงจะไม่ได้ลูกสาวลือมาเป็นลูกสะใภ้ แต่เราก็ยังคงเป็นเพื่อนกันอยู่ไม่

เปลี่ยนแปลง...อ้าวก็แก้อีกก็แก้ลงไปทุกวัน ถึงตอนนี้อ้าวไม่ต้องการอะไรอีกแล้ว
นอกจากจะเห็นดวงซู้ของเรสองคนตั้งอยู่บนที่คืนใกล้ ๆ กัน”

(ลอคลายมังกร. 2536 : 48)

จากตัวอย่างดังกล่าวเห็นได้ว่า เหลียงเป็นคนไทยเชื้อสายจีนที่ก่อร่างสร้างตัวที่ประเทศไทย เหลียงรู้ว่า ถ้าอยากดำเนินธุรกิจได้ดี จะต้องการมีเพื่อนมาช่วย ความซื่อสัตย์สุจริตต่อเพื่อน สำคัญมาก ตัวเองต้องการช่วยเหลือจากเพื่อน ตัวเองจะต้องมีความซื่อสัตย์สุจริตต่อเพื่อนก่อน เหตุการณ์ครั้งนี้แสดงว่าเหลียงมีความซื่อสัตย์สุจริตต่อเพื่อน และเพื่อนของเหลียงก็มีความซื่อสัตย์สุจริตต่อเหลียงเหมือนกัน หลังจากเหตุการณ์นี้ ความสัมพันธ์ระหว่างเหลียงกับเพื่อนก็จะดีขึ้น จะทำให้ธุรกิจของสองฝ่ายดีขึ้น

นวนิยาย เรื่อง อาปา ผู้เขียนสร้างตัวละครชื่อ อาปา ซึ่งเป็นคนไทยเชื้อสายจีนที่ก่อร่างสร้างตัวที่ประเทศไทย ซื่อสัตย์สุจริตต่อเพื่อน เพื่อนที่เคยช่วยอาปาชื่อ คุณเสียดง อาปาก็จำไว้ไม่เคยลืมความช่วยเหลือจากคุณเสียดง และรอโอกาสไปตอบแทนบุญคุณ ดังตัวอย่าง

• อาปาเสนอตัวที่จะให้การอุปการะอาฟงและลูกเลี้ยง ด้วยการให้อาฟงมาทำงานเป็นแม่บ้านที่บริษัทวิทยุพีซส่งออกของอาปา มีเงินเดือนให้ มีที่พักให้ และออกเงินค่าเล่าเรียนส่งเสียอาเกียงจนกว่าจะจบมหาวิทยาลัย

อาปาทบอกว่า นี่คือโอกาสหนึ่งที่อาปาจะตอบแทนบุญคุณเสียดง

บุญคุณที่เคยดูแลช่วยเหลือฉันตั้งอย่างอาปา ไม่ว่าจะเวลาจะผ่านไปกี่ปี
สำนึกนี้ไม่เคยลืมเลือน แล้ววันใดที่มีโอกาสอื่นจะส่งเสริมอาฟงและอาเกียงใน
โอกาสที่ดี อาปาก็ยินดีทำเต็มที่ตลอดไป

(อาปา. 2551 : 281)

จากตัวอย่างที่ยกมาเราเห็นได้ว่า พวกคนไทยเชื้อสายจีนที่อพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทย อย่างเลื้อยผืนหมอนใบ ตอนแรก ๆ จะมีเพื่อนมาช่วยเหลือ พวกเขารู้ว่าตัวเองต้องเป็นคนมีความซื่อสัตย์สุจริตต่อเพื่อน เวลาเพื่อนมีปัญหา ต้องตอบแทนบุญคุณของเพื่อน พวกเขากับเพื่อนมีความซื่อสัตย์สุจริตกันและช่วยกัน จนทำให้การก่อร่างสร้างตัวของทั้งสองฝ่ายมั่นคงขึ้น

นวนิยาย เรื่อง โบทันกลีบสุดท้าย ตัวละครชื่อ อาฉาง เป็นคนไทยเชื้อสายจีนที่ก่อร่างสร้างตัวในเมืองไทย เปิดโรงงิ้วในประเทศไทยเพื่อทำมาหากิน ตอนแรกๆ ผู้ชมจำนวนน้อยมาก ชาวคณะทุกคนร้องงิ้วเหนื่อยแล้ว เห็นไม่มีคนดู ก็ไม่ค่อยอยากแสดงถึงจบเรื่อง อาฉางก็พูดว่า พวกเราต้องมีความซื่อสัตย์สุจริตต่อลูกค้า ไม่ว่าจะจะมีลูกค้าจำนวนเท่าไร พวกเราก็ต้องแสดงจนจบเรื่อง ดังตัวอย่าง

“อาหนั้นลื้ออย่าคาดหวังอะไรมาเลย จำที่อาปาสอนไว้ได้มั๊ย ไม่ว่าจะมีคนดูมากหรือน้อย หรือไม่มีสักคน เราก็ต้องทำหน้าที่ของเรา คือแสดงจนจบเรื่อง”

“อาหลापูดถูกแล้วนะ อาหนั้น” เสียงนั้นดังมาจากบันไดบ้านหลังเวที ทุกคนหันไปมองชายวัยห้าสิบต้นๆ ที่ยังคงความสง่างาม ร่างกายยังแข็งแรง ใบหน้าสะอาดเกลี้ยงเกลา ผมที่ตัดเกรียนเริ่มมีสีดอกเลาแซมประปราย

“อาป้า!! อาป้า!!” เสียงอุทานของสามสาวกับหนึ่งหนุ่มดังขึ้นพร้อมกัน

“พวกลื้อต้องทำหน้าที่ของตัวเอง ซื่อสัตย์ต่อคนดูและต่อตัวเอง ภายตินโบราณบอกว่า กิจการใดๆ ความซื่อสัตย์สำคัญที่สุด เล่นต่อไปใครไม่คู่อ้วจะไปนั่งคู่ออง จบการแสดงแล้วพวกลื้อไปรออ้วประชุมที่ห้องโถงกลางในบ้านนะ อ้วมีเรื่องอยากรักษา”

(โบทันกลีบสุดท้าย. 2551 : 11 - 12)

จากตัวอย่างที่ยกมา เราเห็นได้ว่า คนไทยเชื้อสายจีนที่ก่อร่างสร้างตัวในเมืองไทยดำเนินธุรกิจ มีสิ่งหนึ่งที่สำคัญคือความซื่อสัตย์สุจริตที่มีต่อลูกค้า การดำเนินธุรกิจก็ควรจับใจของลูกค้า ในการแสดงงิ้วก็เหมือนกัน ความซื่อสัตย์สุจริตต่อผู้ชม จะทำให้ผู้ชมอยากมาดูการแสดงอีกหลายครั้ง จึงช่วยสร้างชื่อเสียงของนักแสดงและโรงงิ้ว ทำให้โรงงิ้วได้ขยายกิจการและนักแสดงได้ประสบความสำเร็จในเมืองไทย

3.3.2 ความกตัญญูทเวท

ที่เมืองจีนมีสุภาษิตเก่าหนึ่งได้พูดว่า คุณธรรมร้อยประการ ความกตัญญูอยู่อันดับหนึ่ง “百善孝为先” จึงเห็นได้ว่าในสังคมคนจีน ความกตัญญูทเวทที่มีความสำคัญมาก ซึ่งทุกวันนี้ ความกตัญญูทเวทยังเป็นคุณธรรมที่สั่งสอนกันต่อ ๆ มา พวกคนไทยเชื้อสายจีนที่ก่อร่างสร้างตัวในเมืองไทย ก็ได้ใช้คุณธรรมข้อนี้ในการก่อร่างสร้างตัวเช่นเดียวกัน

คนที่เป็นพ่อแม่ันั้น สิ่งที่ทำให้รู้สึกสบายใจที่สุดก็คือมีลูกหลานกตัญญู บางครั้ง ความกตัญญูทเวทที่สำคัญกว่าความรู้ การศึกษาด้วย พ่อแม่บางคนแค่หวังให้ลูกหลานไม่ก่อเรื่องอะไรให้พ่อแม่รำคาญใจ ไม่ต้องให้พ่อแม่กังวลก็เป็นสิ่งที่พ่อแม่พอใจมากแล้ว หากได้มีลูกหลานที่ทั้งเรียนดี ทำงานดี พร้อมมีความกตัญญูทเวท พ่อแม่ผู้ใหญ่จะยิ่งดีใจและมีความสุขขึ้น

นวนิยาย เรื่อง ลอดลายมังกร นก ก็เป็นลูกกตัญญูที่ใคร ๆ ก็ชอบ ทำตามคำสั่งของพ่อแม่ เรียนก็เก่งและเป็นลูกขยันขันแข็ง เวลาโตขึ้นแล้วก็ได้ไปช่วยเหลืองาน สืบทอดธุรกิจของ

ครอบครัว ซึ่งทำให้การก่อร่างสร้างตัวในเมืองไทยของเหลียงประสบความสำเร็จมากขึ้น
ดังตัวอย่าง

ในกระบวนลูก ๆ ของปู่ทั้งหมด พ่อฉันได้ชื่อว่าเป็นลูกกตัญญูประจำ
ตระกูล จนเป็นที่ลือกันว่ายาแก่ไฉยี่หื้อชวนป่วยปีแปกอ น่าจะเอารูปพ่อไปพิมพ์
ลงฉลากปิดขวด

ย่าเล่าว่า พ่อเป็นเด็กว่านอนสอนง่าย เรียนหนังสือเก่งขยันขันแข็งตั้งแต่
เล็กจนโตไม่เคยทำเรื่องอะไรให้พ่อแม่ไม่สบายใจเลย

พ่อเป็นคนที่ถูกปู่กำหนดตัวให้ดูแลด้านเครื่องจักรของโรงงานทอผ้า
เมื่อเรียนจบชั้นมัธยมห้าก็ถูกส่งไปฝึกงานที่ญี่ปุ่นทันที...พ่อเล่าว่า พ่อใช้ชีวิตช่วง
นั้นเหมือนคนงานโรงงานทั่วไป ไม่มีสิทธิพิเศษอะไรทั้งสิ้น...ต้องรีบตื่นแต่เช้า
มีคเพื่อจีจ็กรยานสองล้อจากที่พักไปยังโรงงาน ซึ่งอยู่ห่างกันเกือบสิบกิโลเมตร
ไม่ว่าอากาศจะหนาวเย็นหรือฝนจะตกหนักเพียงใดก็ตาม และนอกจากจะเข้ากะ
เช้าขึ้นพื้นแล้ว บางวันยังต้องเข้ากะเย็นหรือกะกลางคืนเพิ่มขึ้นอีกด้วย

(ถอดลายมังกร. 2536 : 34 - 35)

พ่อถูกสร้างให้มีชีวิตอยู่กับเครื่องจักร และเหมือนเครื่องจักร...พ่อจะ
เป็นคนแรกในบ้านที่ออกไปโรงงานแต่เช้ามีค และกลับมาแทบจะเป็นคนสุดท้าย
ถ้าไม่นับลุงนัฐ ซึ่งแวะไปหาที่กินเหล้าหลังเลิกงาน

วันทั้งวันพ่อจะขลุกอยู่ในโรงงานทอผ้า...กับเครื่องปั่นด้าย เครื่องย้อมสี
เครื่องฟอก เครื่องทอ นั้บสิบ ๆ เครื่อง

(ถอดลายมังกร. 2536 : 37)

จากตัวอย่างดังกล่าวเห็นได้ว่า เด็กกตัญญูอย่างนก ทำตามใจพ่อแม่และขยันทำถึงดีที่สุดใน
จะทำให้ตัวเองได้รับความรู้ความสามารถอย่างดี และทำให้พ่อแม่สบายใจ ความกตัญญูต่อพ่อแม่
จะได้รับประสบการณ์ต่าง ๆ จากพ่อแม่อย่างดี พ่อแม่ก่อร่างสร้างตัวอยู่ในเมืองไทย
มีประสบการณ์ด้านดำเนินธุรกิจและด้านดำเนินชีวิต ลูกเกิดเป็นคนเก่งเหมือนกับพ่อแม่ จะได้ช่วย
พ่อแม่ดำเนินธุรกิจ ทำให้การก่อร่างสร้างตัวในเมืองไทยของพ่อแม่ประสบความสำเร็จมากขึ้น

นวนิยายเรื่อง ลอดลายมังกร การแต่งงานของนางพงา ลูกสาวคนที่สองของเหลียง ก็เป็น
ตัวอย่างอีกตัวอย่างหนึ่งที่แสดงออกความกตัญญูคตเวทีของลูกหลานที่มีต่อพ่อแม่ เนื่องจากเหลียง
เป็นคนไทยเชื้อสายจีนที่ก่อร่างสร้างตัวในเมืองไทย ต้องการผูกสายสัมพันธ์กับผู้ใหญ่ระดับสูงของ
บ้านเมือง เพื่อเป็นที่พึ่งพา ด้วยความกตัญญูที่มีต่อผู้ใหญ่ของลูก นางพงาได้ทำตามคำสั่งของพ่อ
แต่งงานกับคนที่ตนเองไม่รัก นางพงาได้แสดงความกตัญญูที่ส่งผลให้ธุรกิจของเหลียง เป็นไป
ในทางที่ดีมากขึ้น ดังตัวอย่าง

เบื้องหลังของเรื่องนี้เป็นที่ปิดกันให้แซ่คว่า เป็นเพราะปู่ต้องการผูกสายสัมพันธ์กับผู้ใหญ่ระดับสูงของบ้านเมืองโดยผ่านทางลูกสาวคนเล็ก แม้ว่าป็นเรื่องยากที่จะเชื่อว่าคนอย่างนางพางจะยอมให้ปู่จับคู่ให้ง่าย ๆ แต่สิ่งที่มีน้ำหนักพอเชื่อถือได้ก็คือ การที่ปู่ชอบเอาตัวเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการเมืองมาตั้งแต่วัยหนุ่มประการหนึ่ง และความกตัญญูรู้คุณต่อบรรพบุรุษของชาวจีนที่ฝังรากลึกลงไป ในจิตใจของลูกประการหนึ่ง อาจเป็นแรงผลักดันให้อางพางทำในสิ่งที่ใคร ๆ คาดไม่ถึง

(ลอคลายมังกร. 2536 : 250)

จากตัวอย่างเราเห็นได้ว่า คนจีนมาก่อร่างสร้างตัวที่เมืองไทย ต้องการผูกสายสัมพันธ์กับผู้ใหญ่ระดับสูง บางคนก็เลือกให้ลูกในสองครอบครัวแต่งงานกัน ถ้าลูกเป็นลูกกตัญญูทวดเวทีทำตามใจของพ่อแม่ ได้ผูกสายสัมพันธ์กับผู้ใหญ่ระดับสูง จึงจะทำให้ธุรกิจของครอบครัวได้ดีขึ้น จนส่งผลต่อการก่อร่างสร้างตัวของพ่อแม่ที่มั่นคงมากขึ้น

นวนิยายเรื่อง อาปา ได้กล่าวถึงเรื่องกตัญญูคือ อาชินเป็นคนไทยเชื้อสายจีนที่ก่อร่างสร้างตัวในเมืองไทย มาทำงานเป็นแรงงานในเมืองไทย หลายปีผ่านไป อาชินทำงานถึงเป็นหลงจู และมีครอบครัวแล้ว ก็ไปหารูปของพ่อแม่ไว้ที่บ้าน เพื่อกลายไหว้แสดงความกตัญญูต่อพ่อแม่ดังตัวอย่าง

แล้วก็อยู่ยาวไม่ย้ายไปไหน จนเจ้าแก้วไว้ใจเปิดอีกร้านหนึ่งแล้วให้อาชินเป็นหลงจูคุมกิจการ

จนถึงวันนี้ที่อาชินมีเมียแล้วกับลูกชาย 2 คน ที่อาชินกลับมาที่ห้องแถวในแพ่งภูธรนี้ เพราะอยากได้รูปบิดามารดาและกระถางรูปไปไว้ที่บ้านของตน เพื่อไหว้ในฐานะที่ตนเป็นลูกชายก็ยอมเป็นทายาท มีหน้าที่ต้องเช่นไหว้บรรพบุรุษ โดยเฉพาะพ่อแม่ผู้จากไป และอยากมาราบซิมมูยให้แก่ได้รู้ว่า...เด็กชายที่แกเคยช่วยไว้ ไม่เคยลืมพระคุณ

(อาปา. 2551 : 167)

จากตัวอย่างดังกล่าวเห็นได้ว่า อาชินเป็นคนไทยเชื้อสายจีนที่ก่อร่างสร้างตัวที่ประเทศไทย เริ่มจากทำงานรับจ้าง จนถึงได้สร้างครอบครัวมีลูกและได้โอกาสเป็นหลงจูคุมกิจการ ก็คิดว่าตัวเองควรทำหน้าที่ลูกกตัญญูด้วย แต่พ่อแม่ไม่อยู่แล้ว จึงหารูปของพ่อแม่มาไหว้ เพื่อแสดงความกตัญญูต่อพ่อแม่ การที่เป็นลูกกตัญญูนั้นเป็นเรื่องที่สำคัญมากทีเดียว ไม่ว่าในยุคเก่าหรือยุคใหม่ ความกตัญญูทวดเวทีเป็นคุณสมบัติที่ลูกหลานทุกคนควรมี และควรปฏิบัติต่อไปอย่างเคร่งครัด คนจีนเชื่อว่า ความกตัญญูมีความสัมพันธ์กับทรัพย์สมบัติ คนนี้มีความกตัญญูต่อพ่อแม่มาก จะทำให้ได้มีทรัพย์สมบัติมากขึ้น การก่อร่างสร้างตัวในเมืองไทยก็จะสำเร็จมากขึ้นด้วย

นวนิยาย เรื่อง โบทันกลีบสุดท้าย ชีรเดช ลูกคนเล็กของอาปาได้รับรู้จากอาปาวารู้สึกชีวิตไม่มีความสุข เนื่องจากต้องตื่นเช้าเปิดร้านและนอนดึกเพื่อเตรียมของขายอีกวันหนึ่ง ลูกจึงคิดจะขอร้องให้อาปาพักผ่อน ไม่ต้องทำงานหนักอย่างที่เคย เป็นตัวอย่างที่แสดงความกตัญญูของลูกที่มีต่ออาปา ดังเนื้อความต่อไปนี้

“ในเมื่ออาเฮยทั้งสองก็เรียนจบและมีงานทำแล้ว อีมีครอบครัวแล้ว ต่อไปอาปาก็ไม่ต้องส่งเสียอีก เราก็ไม่ต้องทำงานหนักมากนัก วันหนึ่งสองคนนั้นจะต้องส่งเงินมาให้อาปากับมามาใช้ อาเฮยต้องจำคำสอนของอาปาได้ เกี้ย โอ้ย เกี้ย เहां จะ อ่วย ฮวก ใช้ ลูกกตัญญูจะพบกับความเจริญ เพราะฉะนั้น ต่อไปนี่อาปากับมามาต้องลดเวลาทำงานลง ทำเปิดไถ่ให้น้อยลง นอนให้มากขึ้น มีเวลาออกไปดูจิว่ม่ง ไปหาเพื่อนเก่าม่ง ไปนั่งเล่นสวนลุมพินี ม่ง เรื่องที่ร้านอ้าวกับอาไ่นจะรับผิดชอบให้มากที่สุด...อ้าวขออาปาแค่นี้ได้มั๊ย ”

(โบทันกลีบสุดท้าย. 2551 : 145)

จากเนื้อความข้างต้นเห็นได้ว่า ชีรเดชเป็นลูกที่กตัญญูต่อพ่อแม่ เมื่อรับรู้จากอาปาว่าการที่ต้องตื่นเช้านอนดึกทำงานเพื่อเลี้ยงดูลูกทำให้ชีวิตของอาปาไม่มีความสุข ชีรเดชจึงปลอบใจอาปา โดยขอร้องอาปาว่าต่อไปไม่ต้องทำงานหนักมาก นอนพักผ่อนให้พอ และไปหาเพื่อนไปดูจิว่ม่งบ้าง เนื่องจากลูกเรียนจบมีงานทำกันแล้ว คำพูดของชีรเดชแสดงถึงจิตใจที่กตัญญู อยากให้อาปามาฆ่าได้พักผ่อนไม่ได้เหน็ดเหนื่อยอย่างที่เคย เนื่องจากรู้ว่าการที่อาปามาฆ่าต้องทำงานหนักนั้นเป็นเพราะต้องก่อสร้างตัวเพื่อการอยู่รอดเมื่อมาถึงเมืองไทย และต้องเลี้ยงดูลูกอีก ในเมื่ออาปามาฆ่าอายุมากแล้ว ยิ่งจะต้องเป็นลูกที่กตัญญูเพื่อตอบแทนบุญคุณของอาปามาฆ่า

นวนิยาย เรื่อง แก๊งค์ตระกูลช่ง ย้ง เป็นลูกชายคนโตของเคี้ยง กับ กิมเนี้ย ครอบครัวของพวกเขาจนมาก พ่อแม่ต้องขายกาแฟเพื่อเลี้ยงลูก ยังสงสารพ่อแม่ จึงไปทำเรื่องที่ตัวเองทำได้เพื่อครอบครัว เช่น ดูแลน้อง ๆ หรือเอาขนมของแจกจากงานศาลเจ้าฝากให้น้อง ๆ กับอาจอาม่ากิน ดังตัวอย่าง

“อ้าวไปเอาขนมของแจกของเจ้าสัวมา”

“ถ้าเตี้ยลื้อรู้ ลื้อจะถูกเตี้ยเล่นงานเอา”

“อ้าวรู้ว่าหมะไม่บอกเตี้ยเน”

ย้งมองแม่ด้วยดวงตาใส ๆ จนความขุ่นมัวในใจคนเป็นแม่มลายลงไป

นางทำท่าหงนเมื่อเห็นลูกชายคนโตลุกขึ้นยืนอีกครั้ง

“นั่นลื้อจะไปไหนนะ ย้ง”

“ไปเอาของใหม่อีกรอบหนึ่ง”

“ไม่ได้นะ ลื้อเอามาแล้วลื้อจะไปรับของเขากอีกได้ยังไงกัน”

“อ้าวจะเอาของไปฝากอากงกับอาม่าที่บ้าน”

เด็กชายยังไม่ฟังเสียง ร่างผอมโง้งวิ่งปรี๊ดไปตามแนวทางฟุตบอลสนาม
หายไปกับกลุ่มผู้คนทั้งหลาย จนคนเป็นแม่ทอดถอนใจในพฤติกรรมลูกชายคนนี้
รู้สึกแค้นใจว่ายังทำไปก็เพื่อพ่อแม่และครอบครัวทั้งสิ้น

(แก๊งตีตระกูลช่ง. 2549 : 5 - 6)

จากตัวอย่างเราเห็นได้ว่า ยังเป็นเด็กกตัญญู รู้ว่าตนเองต้องช่วยพ่อแม่ดูแลเรื่องของ
ครอบครัว ลดภาระให้พ่อแม่ ทำให้พ่อแม่มีพลังงานไปทำกิจการมากขึ้น ก่อร่างสร้างตัวได้มั่นคง
ขึ้น

3.3.3 ความขยันหมั่นเพียร

ความขยันหมั่นเพียรเป็นคุณสมบัติเด่นของคนไทยเชื้อสายจีนที่อพยพมาอยู่ในเมืองไทย
ซึ่งติดตัวมาจากเมืองจีน เนื่องจากว่าคนไทยเชื้อสายจีนที่อพยพมาจากเมืองจีนนั้นส่วนมากเป็น
เพราะหนีความลำบากยากจนมา เพื่อหาทางทำมาหากินใหม่ที่เมืองไทย เมื่อเข้ามาถึงเมืองไทย
มีแต่ตัวเปล่า ๆ ไม่มีต้นทุน ไม่มีใครให้พึ่งพาได้ มีแต่คุณสมบัติอันดีงามคือความขยันหมั่นเพียรที่
ติดตัวมา จึงต้องอาศัยตัวเองเท่านั้น

นวนิยาย เรื่อง ลอดลายมังกร ตัวละครเอก เหลียง เป็นคนไทยเชื้อสายจีนมาก่อร่างสร้าง
ตัวในเมืองไทย เมื่อเหลียงมาถึงเมืองไทยแรก ๆ ไม่มีที่อยู่ ไม่มีงาน ภาษาไทยก็ไม่ได้ ชีวิต
ลำบากมาก บังคับสำคัญสื่ออย่างในการดำเนินชีวิต ได้แก่ ที่อยู่อาศัย อาหารการกิน การเดินทาง
เครื่องแต่งกาย เหลียงยังมีไม่ครบเลย แต่เหลียงมีความขยันหมั่นเพียร ด้วยเหตุนี้ เหลียงเริ่มมี
ธุรกิจของตนเอง และค่อย ๆ ขยายจนมีขนาดใหญ่โต โดยใช้เวลาหลายสิบปี ระหว่างนี้ เหลียง
ไม่เคยหยุดสิ้นความขยันหมั่นเพียร ลูกหลานในครอบครัวของเหลียงส่วนมากก็ได้รับความขยัน
จากเหลียง จนกลายเป็นคุณสมบัติของตนเอง ดังตัวอย่าง

เมื่อปู่มาถึงเมืองไทยใหม่ ๆ นั้น อยู่ในลักษณะที่เรียกว่า “เสื่อผืนหมอน
ใบ” และเริ่มงานครั้งแรกด้วยการเป็นจับกังรับจ้างแบกกระสอบข้าวสารที่ทำน้ำ
ราชวงศ์ เคยมีคนถามว่าตอนนั้นปู่เหนื่อยมากไหม ปู่ตอบว่าเหนื่อย แต่ระหว่าง
ความเหนื่อยกับความหิวนั้น ความเหนื่อยเป็นสิ่งที่พอจะอดทนได้ ส่วนความหิว
ยากที่เราจะทนอดไหว ปู่จึงยอมเหนื่อยดีกว่าจะยอมหิว

...

ผู้ชายกาแฟอยู่ปีสองปีก็พอดีเกิดสงคราม ทหารญี่ปุ่นเข้ามาเต็มบ้านเต็มเมือง บรรดาคนจีนใหม่ที่เรียกกันว่าซินตั้ง ถูกเพ่งเล็งหาว่าเป็นสายลับของจีน คณะชาติที่ถูกส่งเข้ามาก่อน หรือสอดแนมความเคลื่อนไหวของญี่ปุ่นในเมืองไทย... ปลูกจับถูกสอบสวนหลายครั้ง จนต้องหนีไปอาศัยคนรู้จักกันอยู่ที่อำเภอคำเนินสะดวก ตอนเช้าปุ่จะพายเรือขายกาแฟ ตกบ่ายขากลับก็เก็บผักตบชวาหรือช้อนแหนไปเลี้ยงหมูเลี้ยงเป็ด จนมีเงินก้อนหนึ่ง

...

ช่วงนั้นเป็นช่วงที่ปู่ลำบากมากที่สุด จากคนที่เคยมีเงินมีทองกลายเป็นคนสิ้นเนื้อประดาตัว จากคนหนุ่มที่มีอนาคตอันสดใสกลายเป็นคนอับโชคจนหนทาง ปู่ต้องอาศัยนอนตามแผงขายของในตลาดเก่า และรีบตื่นตั้งแต่ตี 3 – ตี 4 ช่วยพ่อค้าแม่ค้าขนของลงจากรถสามล้อมาจัดแผงผักแผงปลา เสร็จแล้วก็เดินเตร่อยู่แถวถนนเยาวราชรอใครจะมีงานอะไรให้ทำไปวัน ๆ

(ลอคลายมังกร. 2536 : 10 - 12)

จากตัวอย่างดังกล่าวเห็นได้ว่า เหลียงเป็นคนที่ไม่ยอมแพ้ชีวิตง่าย ๆ ไม่ว่าเกิดอะไรขึ้นก็ยังเข้มแข็งอยู่เสมอ และหางานทำไปเรื่อย ๆ และเก็บเงินไปเรื่อย ๆ เพื่อให้ชีวิตดีขึ้นเรื่อย ๆ คนจีนที่อพยพมาเมืองไทยในยุคนั้นส่วนใหญ่ได้กลายเป็นเศรษฐี ในยุคปัจจุบัน ไม่ใช่เพราะเหตุอื่น แต่เพราะมีความขยันหมั่นเพียรนั่นเอง

นวนิยายเรื่อง อาปา เมื่อตัวละครเอกอาปามาถึงเมืองไทย อยากก่อสร้างตัวในเมืองไทย ตอนแรกๆ ไม่มีที่อยู่ ไม่มีงาน ภาษาไทยก็ไม่ได้ และได้งานเป็นแรงงาน อาปาขยันทำงาน จนถึงอาปาได้ดำเนินธุรกิจของตนเอง ดังตัวอย่าง

เมื่อเรือเทียบท่าที่ทำนําราชวงศ์ อาปาก็ตัวเปล่า ๆ และมีมือก็เปล่า ๆ ชาว ๆ เลย... อาปาโชคได้งานตั้งแต่วันแรกที่เหยียบเท้าลงพื้นแผ่นดินไทย...

(อาปา. 2551 : 8 - 9)

แล้วถ้าถูกสงสัยว่าทำไมอาปาไม่ขอลาป่วย...อาปารู้แต่ว่า ต่อให้เจ็บกว่านี้ อาการหนักกว่านี้ ก็ยังต้องตั้งใจทำอย่างนี้ เพราะอาปากลัวตกงาน กลัวไม่มีที่นอน และกลัวไม่มีจะกินแล้วคิดสั้นไปจับปล้นคน มันคือความกลัวที่จับชั่วหัวใจ...

(อาปา. 2551 : 15 - 16)

จากตัวอย่างดังกล่าวเห็นได้ว่า พวกคนไทยเชื้อสายจีนที่อพยพมาเมืองไทยมือเปล่า ๆ อย่างอาปา ส่วนใหญ่จะเริ่มเป็นคนจับกัง ทำงานหนักมากและรายได้ก็น้อย เพื่อแค่มีอาหารกิน มีที่นอน สิ่งที่พวกเขากลัวก็คือตกงาน เพราะว่าพวกเขาอพยพมาเมืองไทย ก็คือเพื่อการก่อสร้างตัวใน

เมืองไทย ถ้าตกงาน พวกเขาจะไม่มีอาหารกินไม่มีที่นอน พวกเขากลัวจะเกิดเป็นคนร้ายไปจับปล้นคนอื่น เลยพวกเขาถึงขันทำงาน มีเจ็บป่วยก็ไม่ลาป่วยไปพักผ่อน แสดงให้เห็นว่าตัวเองเป็นคนขยันมาก ไม่ควรไล่คนใดขยันอย่างนี้ออก

นวนิยายเรื่อง โป้เบ๊ ตัวละครเอกชื่อ เปี้ยก เป็นคนจีนอพยพมาเมืองไทยตอนเด็ก ๆ ทำงานด้วยขยันตั้งแต่ยังเป็นเด็กอยู่ ผู้คนแถวบ้านเปี้ยกก็รักกันหมด และชอบให้ช่างเปี้ยกมาทำงานที่บ้าน ดังตัวอย่าง

“ไปบ้านคุณชบาหรือ”

“ครับ คุณป้า เปี้ยกจะไปตัดหญ้า”

“ขยันนะเรา” คุณป้าวิมลสรรเสริญแล้วยิ้มอย่างใจดี “ก่อนกลับ แวะมาบ้านป้าหน่อย จะฝากของกินไปให้แม่ อย่าลืมล่ะ” เขายกมือไหว้อีกครั้ง นึกในใจว่า...ลาภปากอีกแล้วว้อย...

“ครับ คุณป้า เปี้ยกไม่ลืม”

ผู้คนแถวนั้นรู้จักเขาดี เพราะเปี้ยกไม่ใช่เด็กเกเร เขาขยันและไม่เกียจงาน การที่ได้เข้ามาทำงานในบ้านเก่าแก่กับคุณนายเต็มเกียงปากปลาร้าได้เป็นนานสองนานเป็นใบเบิกทางที่ดี บางทีก็มีคนจากบ้านโน้นบ้านนี้มาอาศัยไหว้วานเปี้ยกก็ทำให้ด้วยเต็มใจจนทุกคนรักใคร่เอ็นดู

(โป้เบ๊. 2551 : 45)

จากตัวอย่างดังกล่าวเห็นได้ว่า เปี้ยกเป็นเด็กทำงานขยันหมั่นเพียร พ่อแม่ของเปี้ยกอพยพเข้ามาเมืองไทย มีพฤติกรรมความขยันอย่างพวกคนไทยเชื้อสายจีนทั่ว ๆ ไป ขยันทำงานเพื่อการก่อสร้างตัวในเมืองไทย จึงสอนให้เปี้ยกรู้ว่าตัวเองต้องทำงานขยันหมั่นเพียร จนทำให้การก่อสร้างตัวในเมืองไทยประสบความสำเร็จในภายหลัง

นวนิยาย เรื่อง โปต้นกลีบสุดท้าย ตัวละครชื่ออาจาง เป็นคนจีนอพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทย เปิดโรงจิวในเมืองไทย อาจางมีเพื่อนพยายามทำการค้าขายถึงเป็นเจ้าแก่ อาจางจึงเรียนจากเพื่อน จนได้สำเร็จ ได้รับความดีอย่างมาก ดังตัวอย่าง

อาจางนึกถึงคำชวนเชิญของอาจางให้มาทำมาหากินที่เมืองสยาม ตั้งแต่ยังรุ่น เพราะที่นี้อุดมสมบูรณ์ ถ้าใครขยันขันแข็งก็จะมั่งคั่ง ดังที่อาจางเฝ้าเพียรพยายามอดทนทำการค้าขายมาตั้งแต่อายุยังน้อยวัยที่สิบเศษ อาจางก็เป็นเจ้าแก่ค้าข้าวแล้ว

(โปต้นกลีบสุดท้าย. 2551 : 15)

กลายเป็นเรื่องเล่าต่อ ๆ กันปากต่อปากว่า คณะจิวฉางชินนั้นได้รับเกียรติ
ไปแสดงที่สถานมหรสพชั้นเยี่ยมของพระนคร นับได้ว่าคณะนี้มีชื่อเสียงและเล่น
จิวได้ค้ำจุนกษัตริย์ระดับเช่นนั้น

(โศคนกลีบสุดท้าย. 2551 : 46)

จากตัวอย่างที่ยกมาเราเห็นได้ว่า อาฉางไม่ได้ทำธุรกิจการค้าขายกับเพื่อนที่อพยพเข้ามา
เมืองไทยด้วยกันตั้งแต่ยังรุ่น แต่เปิดโรงจิวที่เมืองไทยเพื่อมาหากิน เพื่อนพยายามขยันทำงานจน
ประสบความสำเร็จ อาฉางรู้ว่าที่เมืองไทยอุดมสมบูรณ์ ถ้าใครขยันขันแข็งก็จะมั่งคั่ง อาฉางพา
คณะจิวทำงานขยันหมั่นเพียร จนประสบความสำเร็จในการก่อสร้างตัว

3.3.4 ความประหยัด

ความประหยัดเป็นคุณธรรมที่ดั่งมาอย่างหนึ่งของคนไทยเชื้อสายจีนที่อพยพมาอยู่ใน
เมืองไทย เพราะว่าพวกเขาอพยพเข้ามาเมืองไทยส่วนใหญ่เพราะหนีความลำบากจากจนมา
เมื่อเข้ามาถึงเมืองไทย มีแต่ตัวเปล่า ๆ พวกเขาดำเนินชีวิตอย่างมีความประหยัด เพื่อเก็บเงินไปทำ
กิจการของตนเอง และก่อสร้างตัวในประเทศไทย

นวนิยายเรื่อง ลอดลายมังกร เหลียง ลือพาณิชย์ เป็นคนที่มีนิสัยประหยัด แม้ว่าจะเป็นถึง
ระดับเศรษฐี แต่ก็ไม่มีทั้งนิสัยประหยัด แม้ว่ามีเงินมหาศาล แต่ก็ไม่ใช้จ่ายโดยไม่วางแผน จะไม่ใช่
เงินในที่ที่ไม่จำเป็น เหลียงคิดว่าเสื้อผ้าไม่ใช่เรื่องสำคัญ แต่งตัวแบบง่าย ๆ ก็แสดงให้เห็นนิสัย
ประหยัดของเหลียงได้ ดังตัวอย่าง

ปู่เป็นคนเรียบ ๆ ง่าย ๆ มาแต่ไหนแต่ไร สมัยก่อนเคยเป็นเช่นไร สมัยนี้ก็
เป็นเช่นนั้น...ตั้งแต่ฉันจำความได้ ก็เห็นปู่แต่งตัวด้วยเสื้อแขนสั้นหลวม ๆ สีขาว
สะอาด กางเกงสีครีมรีดเรียบกริบ ต่อไปงานสำคัญปู่ถึงจะผูกเนกไทใส่เสื้อนอกสี
เทาตัวโปรด

(ลอดลายมังกร. 2536 : 89)

จากตัวอย่างนี้เราเห็นได้ว่า เหลียงเป็นคนไทยเชื้อสายจีน มาก่อร่างสร้างตัวที่เมืองไทย
คนที่อยู่ในยุคเดียวกันกับเหลียง ส่วนมากต้องสู้กับความยากลำบากมา จึงรู้ว่าต้องประหยัดใน
การดำเนินชีวิต คนในยุคนี้ หรือเป็นคนรุ่นปู่ตาตายของคนรุ่นปัจจุบันจะรู้จักประหยัดมากกว่า
คนในยุคปัจจุบัน ซึ่งเป็นยุคที่ปู่ตาตายพ่อแม่ทำทุกอย่างให้ไว้เรียบร้อยแล้ว การประหยัดซึ่งเป็น
สิ่งสำคัญในการก่อสร้างตัวที่เมืองไทย ถ้าไม่มีการประหยัด จะเก็บงานไม่ได้ ขยายธุรกิจ
การค้าขายไม่ได้ เหลียงดำเนินธุรกิจของตนเองได้มั่นคงแล้ว แต่ยังไม่ใส่เสื้อผ้าอย่างประหยัด

ผูกเนกไทใส่เสื้อนอกแค่ในงานสำคัญ ความประหยัดเป็นนิสัยของคนไทยเชื้อสายจีนที่ติดตัวมาจากเมืองจีน ซึ่งทำให้พวกเขาก่อร่างสร้างตัวในเมืองไทยได้สำเร็จ

นวนิยายเรื่อง อาปา ได้พูดถึงเรื่องความประหยัดคือ อาปาอพยพเข้ามาเมืองไทยตอนแรก ๆ ทำงานเป็นแรงงานในเมืองไทย เงินเดือนน้อยมาก แต่อาปาประหยัดการใช้เงินส่วนใหญ่ของเงินเดือนอาปาส่งให้พ่อแม่ที่อยู่บ้านเมืองจีน ดังตัวอย่าง

การไปทำงานที่เมืองไทยของอาปา ทำให้บ้านเรามีเงินและที่นา ด้วยความประหยัดหรือเข็มงวด ๆ ของอาปา กับด้วยงานที่ก้าวหน้า ระยะเวลา 5 ปีที่ย้ายมาทำงานที่ห้างกัวเฮง อาปาได้เงินเดือนถึง 40 บาท แต่อาปาส่งมาให้บ้านเมืองจีนถึง 30 กว่าบาท ความเขียนของอาปาเป็นที่เลื่องลือ ที่ขึ้นที่สุด คือเกียะของอาปาชื่อคู่เดียว ใส่ได้ถึง 5 ปี จากที่พื้นไม้หนานี้กว่า จนบางเหลือแค่ครั้งนิ้ว อาปายังอุตสาหะหาขมาปะแล้วใส่ต่อ

การที่อาปาส่งเงินมามาก ๆ อย่างสม่ำเสมอ ทำให้ทางบ้านมีเงินซื้อที่นาเพิ่มหลายแปลง

(อาปา. 2551 : 163)

จากตัวอย่างดังกล่าวเห็นได้ว่า อาปาคำเนินชีวิตประหยัดมาก จึงได้เก็บเงินส่งกลับบ้านที่อยู่เมืองจีน ทำให้บ้านอยู่เมืองจีนดีขึ้น และให้ครอบครัวเมืองจีนรู้ว่า อาปาอพยพเข้ามาเมืองไทยเป็นเรื่องถูก อาปาจึงจะรู้สึกสบายใจ และอารมณ์ก็ดีขึ้น จนทำให้อาปาพยายามขยันทำงานมากขึ้น และการขยันทำงานกับความประหยัดเพื่อเก็บเงิน ก็ทำให้การก่อร่างสร้างตัวในเมืองไทยของอาปาประสบความสำเร็จมากขึ้น

นวนิยายเรื่อง โป้เบ๊ พ่อของภคนเป็นคนไทยเชื้อสายจีนมาก่อร่างสร้างตัวในเมืองไทยพากันไปโป้เบ๊ ถิ่นเกิดของพ่อ เพื่อสอนให้ภคนรู้ว่าตอนเด็กเป็ยกยากจนมาก ต่างจากปัจจุบันที่ร่ำรวยด้วยธุรกิจขายและประกอบอะไหล่รถยนต์ที่อเมริกา

“ตลาดโป้เบ๊ ไปทำไมกัน พ่อจะซื้อของไปขายที่โน่นหรือ” ภคนงเป็นไก่อตาแตก พ่อเขาถอนหายใจ

“ไปดูบ้านเกิดของฉันทิวะ ไร่ไร่ ดีแล้วที่แกมาด้วย แกจะได้รู้ว่าพ่อแยกยากจนข้นแค้นแค่ไหน กว่าจะได้มาแต่ละเพ็องแต่ละสลึงเลือดตาแทบกระเด็นไม่สบายเหมือนแกใช้เงินโครม ๆ ไม่เคยเก็บออม บางทีการไปโป้เบ๊วันนี้อาจทำให้แกได้กลายเป็นคนดีกับเขาบ้าง”

...

“ลุงนอนอยู่ห้องนั้น บ้านเขาขายผ้าเลย จนทุกวันวันนี้ก็ยังทำอยู่”

“แล้วบ้านลุงเฮงล่ะ บ้านพ่อล่ะ”

เขากลับด้วยความอัศจรรย์ใจเหมือนพ่อพาเข้าเข้ามาอยู่ในอีกโลกหนึ่ง โลกแห่งความเป็นจริงที่เคยเป็นปมหลังของพ่อ มันช่างไม่สวยสดงดงามเอาเสียเลย เพราะทุกคนเอาแต่ทำมาหากินตัวเป็นเกลียว แต่ละไบหน้ามีแต่ความมุงมุ่น เขาจริงเอาจังและเหน็ดเหนื่อย ทัศนคติสวนทางกับคนหาบของเร่ที่มีไม้คานพาดบนไหล่ ของหนักออกอย่างนั้นแต่ทำไมหน้าตาเขาถึงเฉยเมยเหมือนไม่รู้สึกรู้สา

(ไบบี้, 2551 : 13 - 14)

จากตัวอย่างที่กล่าวในนวนิยายเรื่อง ไบบี้ แสดงให้เห็นว่า พ่อของภคนสอนให้ลูกรู้ว่าลูกชายได้รู้จักพ่อที่เคยยากจนมากด้วยคำอธิบายอย่างดี ภคนจึงรู้ว่าพ่อประหยัดและขยันทำงาน จนได้ทรัพย์สินสมบัติและฐานะปัจจุบัน ตัวเองก็ต้องยอมรับประสบการณ์ของพ่อและทำตามคำสั่งของพ่อ จึงจะได้ประสบความสำเร็จในการก่อสร้างตัวเหมือนกับพ่อ

จากตัวอย่างดังกล่าวเห็นได้ว่า คนที่เคยยากจนมา จะรู้ดีว่าสิ่งที่ได้มาในปัจจุบันนั้นมันไม่ใช่เรื่องง่าย คนไทยเชื้อสายจีนที่อพยพเข้ามาก่อสร้างตัวในเมืองไทย ส่วนใหญ่เพราะหนีความยากจน ยิ่งรู้ดีว่าพวกเขาอยากได้ความสำเร็จ ก็ต้องผ่านความยากลำบากหลาย ๆ อย่าง ต้องอดทนประหยัดอยู่ตลอด ถึงจะได้เก็บเงินทองไปทำกิจการต่าง ๆ ของตนเอง และขยายกิจการจนประสบความสำเร็จ คนที่เคยสู้จริง ๆ มีประสบการณ์จริง ๆ จะรู้คุณค่าของชีวิต และคุณค่าของทุกสิ่งทุกอย่างในโลกนี้ จึงจะใช้ชีวิตอย่างประหยัด

3.3.5 การถ่อมตัว

ในสังคมจีน คนที่มีความรู้จริงมักจะชอบเก็บตัว ไม่แสดงออกมาให้เห็นอย่างง่าย ๆ ถือว่าเป็นมารยาทที่ดีงาม เนื่องจากว่ามักจะมีเรื่องเล่ามาแต่โบราณว่า มีคนที่ไม่มีความรู้จริง แต่ชอบอวดตัวว่ามีความรู้สูง พอมาเจอกับผู้ที่มีความรู้จริงแล้ว ก็อับอายขายหน้าจนเสียชื่อเสียง “班门弄斧” เรื่องเล่าเหล่านี้เป็นบทสอนที่ดีให้กับลูกหลานคนจีน คนไทยเชื้อสายจีนมาก่อร่างสร้างตัวในเมืองไทย ก็รู้เรื่องเหล่านี้ได้ดี และใช้คุณธรรมความถ่อมตัวเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการก่อสร้างตัวให้สำเร็จได้

นวนิยายเรื่อง ลอดลายมังกร ประภัสสร เสวิกุล ได้สร้างตัวละครเอก เหลียง สือพานิชย์ เป็นคนไทยเชื้อสายจีนมาก่อร่างสร้างตัวในเมืองไทย เขามีคุณสมบัติด้านการถ่อมตัว อย่างตอนที่เหลียงไม่อยากจะแสดงฐานะเจ้านายของโรงงาน เหลียงไม่ให้ลูกน้องเรียกว่า “ท่าน” แต่ให้เรียกว่า “เถ้าแก่” เพราะฟังแล้วลูกก็ซิคกว่า ดังตัวอย่าง

ครอบครัวเรามีปู่เป็นหัวหน้าครอบครัว ฉันคิดว่าหลาย ๆ คนคงรู้จักหรือเคยได้ยินชื่อปู่ฉันมาบ้าง...นายเหลียง สือพาณิชย์ไงละ แต่ในบ้าน ที่บริษัท หรือแม้กระทั่งคนทั่ว ๆ ไป เมื่อเวลาจะพูดกับปู่หรือพูดถึงปู่มักใช้คำว่า “ท่าน” แทนชื่อปู่เสมอ...ย่าเนี่ยมเล่าว่า ตอนแรก ๆ ปู่ก็ไม่ค่อยชอบให้ใครเรียกอย่างนั้น ปู่บอกว่าจี้กลากมันจะกินกบาลเอา แต่เมื่อใครต่อใครพากันเรียกมาก ๆ เข้าจนติดปาก ปู่ก็เลยต้องปล่อยเลยตามเลย ทั้ง ๆ ที่ชอบให้คนเรียกท่าน เอ๊ยเรียกปู่ว่า “เถ้าแก่” มากกว่า

(ลอกตลายมังกร. 2536 : 9)

จากตัวอย่างเห็นได้ว่า เหลียงเป็นคนที่มีความสมบัติด้านการถ่อมตัว การถ่อมตัวทำให้ผู้ใหญ่ชอบเหลียง เหลียงจึงได้โอกาสต่างๆ จากพวกผู้ใหญ่ เหลียงจับโอกาสและขยันทำงานจนประสบความสำเร็จ ความถ่อมตัวจึงเป็นคุณธรรมอีกข้อหนึ่งที่ใช้ประกอบกับคุณธรรมอื่น ๆ ส่งผลให้คนไทยเชื้อสายจีนก่อร่างสร้างตัวอยู่ในเมืองไทยได้ประสบความสำเร็จ

3.4 ความเชื่อ

ความเชื่อ หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดที่สืบทอดกันมาที่มีผลต่อพฤติกรรมการแสดงออกของบุคคลหรือกลุ่มชนที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ โดยไม่มีคำนิยามถึงเหตุผลหรือพื้นฐานความเป็นจริง ฉะนั้นความเชื่อจึงมีขอบเขตกว้างขวางมากไม่เพียงแต่จะหมายถึง ความเชื่อในพิธีกรรม วัฒนธรรม ดวงวิญญาณ ภูตผี คาถา อาคม โขคลาง ไสยศาสตร์ต่าง ๆ เป็นต้น แต่ยังคงรวมถึงปรากฏการณ์ธรรมชาติที่มนุษย์ยอมรับนับถือ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของแต่ละท้องถิ่น

ไม่ว่าคนไทยเชื้อสายจีนหรือคนไทย ต่างก็มีความเชื่อของตน ความเชื่อนั้น ๆ อาจเป็นสิ่งที่ไม่สามารถอธิบายได้ตามวิทยาศาสตร์ แต่มักจะเป็นสิ่งที่ถูกต้อง เต็มใจอยู่เสมอ ให้คิดดีทำดี ทำตามสิ่งที่เราเชื่อไว้ และความเชื่อนั้นเกี่ยวข้องกับภารกิจก่อร่างสร้างตัวของพวกเขาด้วย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.4.1 ความเชื่อเรื่องโชคร้ายจากการมีลูก

คนไทยเชื้อสายจีนมักก่อร่างสร้างตัวในเมืองไทย นิยมมีลูกหลานจำนวนมาก เพราะว่าคนไทยเชื้อสายจีนส่วนนี้ ได้สร้างเนื้อสร้างตัวที่เมืองไทยแล้ว ก็หวังว่ามีลูกหลานจำนวนมาก มีลูกมาสืบธุรกิจของตนเอง แต่ไม่ใช่คนไทยเชื้อสายจีนทุกคนนิยมมีลูกหลานจำนวนมาก อย่างเช่นนวนิยายเรื่อง โปแต่นกสิบสุดท้าย ตัวละครเอกชื่อ อาจู่ พ่อแม่ของอาจู่อพยพเข้ามาเมืองไทย บ้าน

ของอาชญากรรมมาก พ่อของอาชญาไม่ค่อยชอบอาชญามากนัก เพราะตอนแม่ของอาชญาท้องอาชญา ครอบครัวยุติถึงกับอพยพหนีมาเมืองไทย อาชญาจึงเป็นลูกชัง ขณะที่อาโจและอาจิวเป็นลูกรักที่ได้ทุกอย่างจากอาเซงตลอดเวลา และมักเรียกอาชญาว่า ไอ้ตัวช่วย ดังตัวอย่าง

“นี่อาชญา ลี้อู้มัยว่าบรรพบุรุษตระกูลอ้อ และเครือญาติเรานะ เขามีลูกกันอย่างน้อยสี่คน สามคนแรกเป็นผู้ชายทั้งนั้น คนที่สี่ถึงเป็นผู้หญิง เป็นอย่างนี้มาสามชั่วคน มีแต่ครอบครัวเรานี้แหละที่มีลูกชายสามคน อ้อถือว่าประเสริฐที่สุดแล้วที่มีลูกชาย ถ้าลื้อไม่เกิดมาพร้อมกับความชวยหลาย ๆ อย่าง อ้อว่าครอบครัวเราจะมีความสุขมากกว่านี้”

“อาปาเอาอะไรมาว่าครอบครัวเราไม่มีความสุข”

“ก็อ้อต้องตื่นแต่เช้ามีดมาเตรียมเปิดร้าน นอนดึกตื่นเพราะเตรียมของขายนี่ไง ลื้อว่าอ้อมีความสุขหรือ”

(โบตันกลีบสุดท้าย. 2551 : 145)

จากตัวอย่างที่ยกมานี้เราเห็นได้ว่า ความเชื่อเรื่องลูกที่เกิดมาแล้วครอบครัวโชคร้าย เป็นความเชื่อของคนไทยเชื้อสายจีนบางคน ครอบครัวที่ยากจนมากของคนไทยเชื้อสายจีน เชื่อว่าลูกที่เกิดมาช่วงธุรกิจไม่ดี จะพาโชคร้ายมาด้วย ทำให้ครอบครัวยิ่งยากจนลำบาก เป็นอุปสรรคในการก่อสร้างตัว

3.4.2 ความเชื่อเรื่องการสร้างฮวงซุ้ย

ตามธรรมเนียมจีน เมื่อมีผู้เสียชีวิต คนไทยเชื้อสายจีนไม่นิยมเผาศพ ส่วนใหญ่จะฝังศพ โดยเป็นหลุมฝังศพที่สร้างฮวงซุ้ยไว้ให้อยู่ การสร้างฮวงซุ้ยในธรรมเนียมคนไทยเชื้อสายจีนถือเป็นเรื่องสำคัญ คนไทยเชื้อสายจีนมักก่อสร้างตัวในเมืองไทย เชื่อว่าถ้าสร้างฮวงซุ้ยได้ดี จะสามารถช่วยให้ลูกหลานเจริญรุ่งเรืองในการประกอบธุรกิจได้ในอนาคต ความเชื่อเรื่องการสร้างฮวงซุ้ย จึงเกี่ยวข้องกับการก่อสร้างตัว ให้มั่นคงมากขึ้นของคนไทยเชื้อสายจีน

นวนิยาย เรื่อง ลอดลายมังกร เหลียงเป็นคนที่เชื่อเรื่องการสร้างฮวงซุ้ยมาก โดยยอมให้ลูกสาวของตนไปแต่งงานกับลูกชายของเพื่อนเป็นสายความสัมพันธ์เพื่อซื้อที่ดินทำฮวงซุ้ยในราคาที่ไม่แพงกว่าคนอื่น ดังตัวอย่าง

“พ่อเล่าว่า ปู่หมายมันจะให้ฮวงซุ้ยแต่งงานกับลูกชายของเพื่อนคนหนึ่งที่เป็นเจ้าของโรงงานน้ำปลาที่ระยองเมื่ออาชญาเรียนจบ ถึงกับมีการพาฝ่ายหญิงฝ่ายชายไปคู่ตัวกันมาเรียบร้อยแล้ว และเมื่อฝ่ายนั้นรู้ว่า ปู่กำลังมองหาที่ดินทำเล

งาม ๆ สักแปลงหนึ่งเพื่อเตรียมไว้ทำสวนซุ้ย ก็ถึงกับขายที่ดินของตนที่หน้าติดทะเล หลังติดภูเขาให้ปู่ในราคาพิเศษ”

“ปู่ลงมือสร้างสวนซุ้ยสำหรับตระกูลเรา เร็วกว่าที่ตั้งใจไว้เดิม...อาณิรันดรเป็นคนออกแบบก่อสร้างด้วยตัวเอง มีแก่งหินหลังใหญ่ที่สั่งให้ช่างที่เชียงใหม่สร้างขึ้น แล้วถอดมาประกอบภายหลัง ตักตหินร่วม 100 ตั้ว สวนดอกไม้ และลำธารที่ลัดเลาะไปตามเนินเขา แม้มูลค่าของสวนซุ้ยแห่งนี้จะไม่ถึงร้อยล้านบาท อย่างเป็นทางการหนังสือพิมพ์ลงข่าว แต่ปู่ก็ไม่ยอมบอกว่าหมดค่าก่อสร้างไปเท่าไร”

(ลอคลายมังกร. 2536 : 46 - 48)

จากตัวอย่างเห็นได้ว่า เหลียงเป็นคนไทยเชื้อสายจีนมาก่อร่างสร้างตัวที่เมืองไทย คนไทยเชื้อสายจีนเชื่อเรื่องการสร้างสวนซุ้ยมาก เหลียงสร้างสวนซุ้ยสำหรับตระกูลครอบครัว ก็มีความหวังว่าสร้างสวนซุ้ยดี ๆ จะทำการก่อร่างสร้างตัวมั่นคงมากขึ้น และทำให้ลูกหลานเจริญรุ่งเรือง จึงใช้เงินมากมายไปซื้อที่ดินสร้างสวนซุ้ย

3.4.3 ความเชื่อเรื่องโหงวเฮ้ง

โหงวเฮ้ง แปลว่าการพิจารณาคุณลักษณะทั้งห้าประการ ซึ่งได้แก่ คิ้ว หู ตา จมูก ปากและส่วนประกอบจากในหน้า รูปร่าง อิริยาบถต่าง ๆ เช่นการเดิน ยืน นั่ง ลูก นอน การพูด การฟัง น้ำเสียงจากการพูดทางโทรศัพท์ การรับประทานอาหาร การดูจากราศี

นวนิยาย เรื่อง ลอคลายมังกร เหลียงเชื่อเรื่องโหงวเฮ้งมาก เหลียงอพยพเข้ามาก่อร่างสร้างตัวในเมืองไทย จนถึงได้ดำเนินธุรกิจของตน เวลารับคนนอกที่อยากเข้ามาทำงานในสายงานภายใต้เหลียง ต้องผ่านการพิจารณาโหงวเฮ้งก่อน ดังตัวอย่าง

“ปู่เป็นคนที่ไม่ค่อยเชื่อถือวิธีการคัดเลือกคนตามหลักการสมัยใหม่ เช่น สอบแข่งขัน หรือวุฒิการศึกษา ปู่ว่าปริญญาหรือประกาศนียบัตรเป็นเพียงกระดาษแผ่นเดียว ไม่มีอะไรที่ค้ำประกันความเลวความดีของคน และคนบางคนอาจจะเก่งแต่เรื่องตำรับตำราแต่เอาเข้าจริง ๆ กลับทำงานไม่ได้ดี ซึ่งปู่ว่าไม่เหมือนกับการพิจารณาโหงวเฮ้ง ซึ่งสามารถบอกสิ่งต่าง ๆ ภายในตัวของคนได้อย่างแจ่มชัดโดยที่เจ้าตัวไม่มีทางปิดบังอำพรางได้”

“แต่ถึงแม้ปู่จะได้ชื่อว่าเชี่ยวชาญในการดูโหงวเฮ้ง แต่ปู่ก็ไม่เคยปรึกษาวิจารณ์ลักษณะของลูกหลานคนไหนใด”

(ลอคลายมังกร. 2536 : 105)

จากตัวอย่างดังกล่าวเห็นได้ว่า คนที่เป็นนักธุรกิจอย่างเหลือขง ก่อร่างสร้างตัวที่เมืองไทย มักจะเชื่อเรื่องโหงวเฮ้ง เพราะเชื่อว่าโหงวเฮ้งของคนจะมีผลต่อธุรกิจการงานของตนเอง และเกี่ยวข้องกับธุรกิจการงานว่าจะเจ๊งหรือเฮง เพราะฉะนั้น การเลือกคนโดยใช้วิธีการดูโหงวเฮ้ง จึงเป็นวิธีเลือกคนที่สำคัญมากสำหรับบริษัทที่ดำเนินธุรกิจโดยคนไทยเชื้อสายจีน และพวกเขาเชื่อว่า ถ้าเลือกได้คนที่มิโหงวเฮ้งดีจะทำให้บริษัทที่พวกเขาสร้างขึ้นเป็นไปด้วยการก่อร่างสร้างตัวของพวกเขาก็มั่นคงมากขึ้น

นวนิยาย เรื่อง อาปา เมื่อตัวละครเอกอาปา เป็นคนไทยเชื้อสายจีนที่อพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทยอย่างเถื่อนหมอนเดียนั้น เข้ามัก่อร่างสร้างตัวในเมืองไทย เวลาอาปาได้งานแรกที่เมืองไทย เจ้าแกก็พอใจในโหงวเฮ้งของอาปา ดังตัวอย่าง

โชคคี่ที่อาเอี้ยป้อห่อ หลวงพ่อในใจอาปา คงคลใจให้เจ้าแกพอใจใน โหงวเฮ้ง หรือหน่วยก้านของอาปา...ซึ่งตั้งหน้าใหม่รายนี้ดูแข็งแรงพอที่จะแบก ของหนักได้และดูท่าหนักเอาเบาสูไม่อุ้งงาน มีแววยันขันแข็งใช้ได้

(อาปา. 2551 : 9)

จากตัวอย่างดังกล่าวเห็นได้ว่า คนไทยเชื้อสายจีนเชื่อเรื่องโหงวเฮ้งมาก เวลาเลือกคนเข้ามาทำงานในบริษัทโดยใช้วิธีการดูโหงวเฮ้งจึงเป็นวิธีเลือกคนที่สำคัญมาก อาปาเป็นคนมีโหงวเฮ้งดี จึงทำให้อาปาหางานง่าย ๆ และโหงวเฮ้งดีทำให้อาปาประสบความสำเร็จในการก่อร่างสร้างตัว

นวนิยาย เรื่อง โป้เบ๊ ตัวละคร เฟ็งกับเมียเขาชื่อ อีเหมย เปิดร้านขายขายของแข่งกับ เจ้าแกฮัม เจ้าแกฮัมรู้สึกอีเหมยอาจทำเรื่องผิดกฎหมาย จึงพาดำรวจไปตรวจใบเสร็จของร้านอีเหมย ดังตัวอย่าง

“หะอะ ของเต็มร้านแต่มีใบเสร็จซื้อแค่นี้ มึงนึกว่ากูโง่งโง่งไหม ไอ้เฟ็ง... ไอ้เนรคุณ ทำไมวะ เหนงนักก็หาคณิต ๆ ดบแต่งให้เป็นเรื่องเป็นราว ดันมาเอา ขยะทำเมียให้เหม็นตัวไปด้วย”

“เสียวอย่างพูดอีกเลย ยังไงเขาก็เป็นเมียอ้าวตอนนี้ นึกว่าเห็นแก่อ้าวก็แล้ว กัน อยากรับก็จับอ้าวไปคนเดียว อ้าวเป็นคนทำ...เหมยไม่เกี่ยว”

“ไอ้ฉิบหายเฟ็ง จนปานนี้มึงยังหน้ามืดตามัวอยู่อีก กูสงสารจริง ๆ วะ”

...

“เสียบอกให้ระอาชบา โหงวเฮ้งเหมยฟ้ามองแป็บเดียวก็รู้ อินี่มันคนกิน ผัว ไม่ใช่กินให้ตายหรือ กินมันตอนเป็น ๆ นี่แหละ เสร็จแล้วก็ปล่อยให้ตายที ละน้อย เสียวสงสารไอ้เฟ็งนะ แต่จะให้ทำยังไง อินี่มันเป็นก้างขวางคอขึ้นบ่อเริ่ม ที่แยก็ของมันไม่มีสำนึกเอาเลย”

“แต่นั่นมันแม่เหมยไม่ใช่หรือคะ ฉันคิดว่าเพิ่งเขาคงสำนึกบ้างไม่มากก็น้อย”

“เสียต้องใจแข็ง มีอย่างหรือ โกงแล้วยังมาค้าขายแข่ง แถมขายถูกตัดราคาเราอีก”

(โบ๊เบ๊. 2551 : 139 - 140)

จากตัวอย่างเราเห็นได้ว่า คนไทยเชื้อสายจีนเชื่อเรื่องโหงวเฮ้ง อย่างเฝ้าแก้วฮั่วก็เชื่อว่าคูโหงวเฮ้งของคนนี้ก็รู้ว่าคนนี้นิสัยเป็นอย่างไร ถ้าคนนี้โหงวเฮ้งไม่ดี จะเกิดเป็นอุปสรรคในการก่อร่างสร้างตัว

3.5 การดำเนินธุรกิจ

การดำเนินธุรกิจมีบทบาทอันสำคัญต่อประเทศชาติ เนื่องจากว่าเป็นรายได้หลักของประเทศชาติ การพัฒนาธุรกิจให้มั่นคงและใหญ่โตจึงเป็นเป้าหมายที่สุดของผู้ดำเนินธุรกิจ การดำเนินงานด้านธุรกิจจะมีการเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา เพราะฉะนั้นคนที่ทำงานด้านนี้ต้องพร้อมที่จะเสี่ยง เมื่อเกิดอะไรขึ้นจะได้ไม่ขาดทุนมากเกินไป

นวนิยาย เรื่อง ลอดลายมังกร ผู้เขียนได้สร้างตัวละครเอกเป็นคนไทยเชื้อสายจีนมาก่อร่างสร้างตัวในเมืองไทย และเป็นคนที่มีความรู้รอบด้านทั้งขยัน อดทน ประหยัด ซื่อสัตย์ ได้กลายเป็นนักธุรกิจที่มีทรัพย์สินมหาศาล โดยผ่านความยากลำบากมากมาย จากแรก ๆ ที่เข้ามาถึงเมืองไทยเป็นงานเป็นจับกังรับจ้างแบกกระสอบ หลังจากนั้นก็ขายกาแฟ จนเก็บเงินได้พอสมควรแล้วก็เปิดโรงงาน เปิดบริษัทดำเนินธุรกิจตามกฎหมายของประเทศไทย สุดท้ายก็ได้ “นัฐกิจการทอ” “นัฐกิจหลักทรัพย์” และ “นัฐ อะ – ลา – โมด” โรงงานและบริษัทหลัก ๆ มาเป็นทรัพย์สินมรดกของครอบครัว ดังตัวอย่าง

พอเล่าว่า หลังการปฏิวัติ พ.ศ. 2494 จอมพล ป. พิบูลสงครามกลับมาเป็นนายกรัฐมนตรีอีกครั้งหนึ่ง มีพลเอกเผ่า ๆ อธิบดีกรมตำรวจ กับจอมพลสฤษดิ์ ผู้บัญชาการทหารบก เป็นกำลังสำคัญบนคูล่อ่งแห่งอำนาจ ทำให้พ่อค้าในสมัยนั้นต้องวิ่งโร่เข้าหาฝ่ายหนึ่งเพื่อขอความพึงพา และความสะดวกต่าง ๆ

...

ปู่ก็มีความคิดที่จะตั้งโรงงานผลิตเสื่อยัด และกางเกงชั้นในผ้าฝ้ายเพื่อส่งไปขายในยุโรปแต่เงินส่วนใหญ่ยังจมอยู่กับโรงงานเทโตรอนแห่งใหม่ ปู่จึงหาทางระดมทุนจากเพื่อนฝูงและบุคคลทั่วไป ด้วยการตั้งบริษัทการเงิน “นัฐกิจ

หลักทรัพย์” ขึ้น โดยเชิญนายตำรวจระดับอัสวินแหวนเพชรที่กำลังโด่งดังและเป็นคนโปรดปรานของท่านอธิบดีเผ่า ๆ มาเป็นประธานบริษัท และมีนายตำรวจระดับรอง ๆ ลงไปอีก 2-3 คนร่วมเป็นกรรมการ ซึ่งเมื่อประกอบกับฝีมือและความเชื่อถือที่ปูได้รับจากลูกค้าแล้ว ก็ทำให้ “ธุรกิจหลักทรัพย์” ก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว จากตึกแถวสามชั้นแถวหลังโรงหนังเฉลิมเขตก็กลายเป็นอาคารสูง 10 ชั้น แดบสวนมะลิ

(ลอกลายมังกร. 2536 : 53 - 54)

จากตัวอย่างดังกล่าวเห็นได้ว่า คนไทยเชื้อสายจีนทำงานด้านธุรกิจค้าขาย เปิดบริษัทและโรงงานเอง พวกเขาเห็นว่าบริษัทของตนต้องการความเชื่อถือจากลูกค้า จึงชวนตำรวจระดับสูง ๆ เข้ามาเป็นตำแหน่งสูง ใช้ชื่อเสียงของผู้ใหญ่มาช่วยขยายบริษัท จนก่อร่างสร้างตัวในเมืองไทยประสบความสำเร็จ

นวนิยาย เรื่อง อาปา อาปาเป็นคนไทยเชื้อสายจีนที่อพยพเข้ามาก่อร่างสร้างตัวในประเทศไทยอย่างเลื้อยผืนหมอนเคียวนั้น ได้เริ่มต้นงานด้วยรับจ้างเพื่อมาหากิน เวลาได้เก็บเงินครั้งแรก อาปาก็ตัดสินใจว่าทำธุรกิจกับคุณนายนั้นทา อาปาเลือกเปิดบริษัทค้าขายที่จะไม่ขายข้าวเพราะไม่ยอมถูกกล่าวหาว่าแย่งลูกค้าของเจ้าเก่า ซึ่งเป็นคนที่ให้โอกาสแก่อาปา ทำให้อาปาได้อยู่เมืองไทย ดังตัวอย่าง

เมื่อคุณนายนั้นทามาชวนอาปาลงทุนทำธุรกิจ อาปาจึงตัดสินใจว่าทำคุณนายนั้นทาที่แม่นคุณพระจะแนะนำให้อาปารู้จักมานานหลายปีแล้วก็จริง หากก็ไม่ได้คุ้นเคยอะไรนัก มาครั้งนี้ที่คุณวิภาแนะนำแข็งขันและเล่าประวัติความเก่งกาจให้อาปาต้องฟังและยกนิ้วให้ในความเป็นหญิงที่ทั้งกล้า... เก่ง... และแกร่ง

โดยอาปายอมเหนื่อยแบ่งภาคชีวิตว่า

อาปาขอลาออกจากห้างกงเฮงอย่างยังเป็นมิตร ด้วยการจะยังช่วยหาลูกค้าให้อยู่อีกกระยะหนึ่ง นี่คืองานก้อนหนึ่ง

งานอีกก้อน คือ การเปิดบริษัทค้าขายพืชส่งนอกของตัวเอง ไม่หุนกับใคร อาปาเลือกที่จะไม่ขายข้าวเพราะไม่ยอมถูกกล่าวหาว่าแย่งลูกค้าของเจ้าเก่า จึงหลบไปขายพวกโพด ถั่วเขียว ถังแดง ฯลฯ

(อาปา. 2551 : 264 - 265)

จากตัวอย่างที่ยกมา เราเห็นได้ว่า ชาวจีนที่อพยพมาประเทศไทย ส่วนใหญ่เริ่มต้นงานด้วยการรับจ้าง เมื่อสะสมเงินทองพอสมควร ก็มาประกอบอาชีพค้าขายกัน คนจีนส่วนนี้จะมีประสบการณ์ในงานที่เคยทำ แต่ถ้าดำเนินธุรกิจตนเองยังทำงานด้านนี้ จะต้องส่งผลกระทบต่อ

ธุรกิจของเจ้าแก่เก่า พวกเขาส่วนใหญ่จะทำธุรกิจในด้านใหม่ เพื่อไม่ชนกับธุรกิจของเจ้าแก่เก่า เพราะเจ้าแก่เก่าให้โอกาสแก่อาปาดอนแรก ๆ ทำให้อาปาได้เก็บเงินก่อสร้างตัวประสบความสำเร็จ

นวนิยาย เรื่อง โบตันกลีบสุดท้าย ตัวละครชื่ออาฉางและอาชินเป็นคนจีนอพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทย เปิดโรงงิ้วในเมืองไทยเพื่อทำมาหากิน อาฉางกับอาชินพยายามทำงาน ดำเนินธุรกิจตามกฎหมายกับนโยบายไทย ดังตัวอย่าง

ปลายปีพุทธศักราช 2483 สืบเนื่องมาจากการเกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 ทำให้สถานการณ์ในพระนครเริ่มมีเหตุการณ์ยุ่งยาก เมื่อเหล่านิสิตจากมหาวิทยาลัยชื่อดัง และประชาชนร่วมกันเดินขบวนเรียกร้องให้รัฐบาลเรียกคืนแดนจากฝรั่งเศส มีการจับกลุ่มวิพากษ์วิจารณ์เรื่องดังกล่าวกันอย่างกว้างขวาง

ทางการประกาศห้ามมีการชุมนุม ให้เชื่อมั่นในรัฐบาล และมีข้อห้ามมากมาย ทำให้อาฉางต้องหยุดทำการแสดงงิ้วไว้ชั่วคราว และให้ชาวคณะแยกย้ายกันไปทำมาหากินอย่างอื่น

“เอาไว้บ้านเมืองสงบแล้วเราค่อยมาอยู่ด้วยกัน มาซ้อมงิ้วและการแสดงด้วยกันใหม่ถ้าโรงงิ้วเราไม่โดนระเบิดพังไปซะก่อนนะ

อาฉางฟังข่าวจากวิทยุเป็นระยะว่าทางการจะห้ามประชาชนในเมืองหลวงทำอะไร และให้ทำอะไรได้บ้าง”

(โบตันกลีบสุดท้าย. 2551 : 29 - 30)

จากตัวอย่างเราเห็นได้ว่า อาฉางมาก่อร่างสร้างตัวที่เมืองไทย เปิดโรงงิ้วเพื่อทำมาหากิน แต่โรงงิ้วของอาฉางต้องเลิกกิจการชั่วคราว เพราะที่เกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 และรัฐบาลห้ามมีการชุมนุม ถ้าอย่างนี้ อาฉางกับคนที่ทำงานในโรงงิ้วก็ไม่มีรายได้แล้ว แต่อาฉางไม่ได้ผิดนโยบายไปทำโรงงิ้วต่อเพื่อการดำเนินชีวิต เขาปิดโรงงิ้ว สั่งให้ชาวคณะแยกย้ายกันไปทำมาหากินอย่างอื่น แต่อาฉางก็ไม่ยอมเลิกโรงงิ้ว เขาสั่งให้ชาวคณะเอาไว้บ้านเมืองสงบแล้วค่อยมาอยู่ด้วยกัน มาซ้อมงิ้วและการแสดงด้วยกัน และอาฉางก็สนใจฟังข่าวจากวิทยุ ว่ารัฐบาลจะห้ามประชาชนทำอะไร และให้ทำอะไรได้บ้าง รอโอกาสเปิดการแสดงอีก อาฉางดำเนินธุรกิจตามกฎหมายกับนโยบาย และได้พูดเลิกทำงานง่ายๆ จนจะได้ความสำเร็จ ได้รับเกียรติไปแสดงที่สถานมหรสพชั้นเยี่ยมของพระนคร แสดงให้เห็นว่า คนไทยเชื่อสายจีนดำเนินธุรกิจภายใต้นโยบายของรัฐบาลไทย ทำให้พวกเขาก่อสร้างตัวได้โดยไม่มีปัญหากับรัฐบาลไทย ทำให้ในที่สุดพวกเขาก็ก่อสร้างตัวจนสำเร็จและมีชื่อเสียงมากขึ้นได้

3.6 อุปสรรคและการฝ่าฟันอุปสรรคของการก่อสร้างตัว

ในยุคสมัยที่คนจีนแผ่นดินใหญ่มีการอพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทยเพื่อทำมาหากิน พวกเขาส่วนใหญ่เข้ามาเพราะหนียากจน โดยเลือกที่จะออกมาเสี่ยงโชคบนแผ่นดินไทย ชีวิตในช่วงต้นในแผ่นดินไทยไม่ได้สุขสบายอย่างที่คิด ต้องต่อสู้กับสภาพความเป็นอยู่ และอุปสรรคต่าง ๆ ในการก่อสร้างตัว จนกระทั่งวันหนึ่งประสบความสำเร็จ

3.6.1 อุปสรรค

คนไทยเชื้อสายจีนที่มาก่อสร้างตัวในเมืองไทย ช่วงเวลาทำงานเป็นคนจับกังถึงเป็นเจ้าแก้วได้ดำเนินธุรกิจของตน ก็ต้องเจออุปสรรคต่าง ๆ ต่อสู้กับอุปสรรคต่าง ๆ และทำให้ความก้าวหน้าของธุรกิจ จนประสบความสำเร็จการก่อสร้างตัวในเมืองไทย

นวนิยาย เรื่อง ลอดลายมังกร ปู่ทำงานจับกังรับจ้างจึงได้เก็บเงินไปเซ่งที่ขายกาแฟ ปู่ขายกาแฟอยู่สองปีก็พอดีเกิดสงคราม ทหารญี่ปุ่นเข้าเต็มบ้านเต็มเมือง ปู่ก็ถูกจับถูกสอบสวน ปู่จึงหนีไปที่อื่น ดังตัวอย่าง

ปู่ขายกาแฟอยู่ปีสองปีก็พอดีเกิดสงคราม ทหารญี่ปุ่นเข้ามาเต็มบ้านเต็มเมือง บรรดาคนจีนใหม่ที่เรียกกันว่าซินตั้ง ถูกเพ่งเล็งหาว่าเป็นสายลับของจีน คณะชาติที่ถูกส่งเข้ามาก่อวุ่น หรือสอดแนมความเคลื่อนไหวของญี่ปุ่นในเมืองไทย...ปู่ถูกจับถูกสอบสวนหลายครั้ง จนต้องหนีไปอาศัยคนรู้จักกันอยู่ที่อำเภอคำเนินสะดวก ตอนเช้าปู่จะพายเรือขายกาแฟ ตกบ่ายขากลับก็เก็บผักตบชวาหรือช้อนแหนไปเลี้ยงหมูเลี้ยงเป็ด จนมีเงินก้อนหนึ่ง

(ลอดลายมังกร. 2536 : 11)

จากตัวอย่างที่ยกมา เราเห็นได้ว่า ในสมัยเก่า คนจีนที่อพยพเข้ามาทำกิจการต่าง ๆ ในเมืองไทย ส่วนใหญ่ได้เจอเรื่องสงคราม และกิจการก็ต้องได้รับผลกระทบจากสงคราม เป็นอุปสรรคในการก่อสร้างตัวของพวกเขา

นวนิยาย เรื่อง แก๊งตีตระกูดช่ง ร้านขายโจ๊กของพวกเขาหนุ่ม ๆ แซ่ซ่งถูกคนอื่นทำลายเครื่องทำข้าวต้มเสียหายไปหมด ดังตัวอย่าง

เพียงเม้งพยักหน้า ลูกน้องทั้งหลายของเขาก็ตรงเข้าตะลุมบอนใส่สองพี่น้องกันอย่างเมามันส์ แม้ว่าหมิงกับน้องชายจะมีกันแค่สองคนเท่านั้น แต่ทั้งคู่ก็สู้ชนิดหัวชนฝา เครื่องมือเครื่องมือในการทำมาหากินถูกแต่และคนงัดออกมาใช้ขว้างปาทุบตีกันอุตลุด หม้อไผ่ถ้วยชามกระเด็นเต็มพื้น ถ้วยชามแตกเบรียงป้าง

ทำเอาบรรดาผู้คนที่สัญจรผ่านไปมาแถวนั้นกรี๊ดร้องหลบของไม่พึงประสงค์กัน
วุ่นวาย

...

“ช่วยด้วยจ๊ะ...พวกอันธพาลมันมาหาเรื่องพวกเรา ตำรวจอยู่ไหน มาจับ
ไอ้พวกนี้ที่ จำสม...จำสมเร็วเข้า ช่วยหน่อย”

หมวยเล็กคงตะลึงหลับหูหลับตาฟาดไม่ยั้ง ปากก็ร้องเสียงคังลั่น พวก
ลูกน้องเจ้าพ่อป่องเห็นว่าพวกตนทำอะไรเพี้ยนพลั่วต่อแผ่นดินแตกของแม่ค้าสาว
แน่แล้ว พวกมันจึงเปลี่ยนแผนหันไปทำลายข้าวของ ถีบโต๊ะเก้าอี้ของหมิงจนล้ม
ระเนระนาด ก่อนจะพากันวิ่งหนีเข้าซอยตลาดหายไปกันหมด

หมิงกับเล้งหอบสก ๆ เจ็บไปทั้งตัว แต่เจ็บตรงไหนไม่เท่ากับเจ็บที่ใจเมื่อ
เห็นข้าวของถ้วยชามแตกเกลื่อนกลาดขนาดนั้น

...

จำสมพาลูกน้องไปแล้ว ทั้งหมิงกับเล้งและหมวยเล็กให้ช่วยเก็บข้าว
ของไว้กันต่อไป หมิงอ่อนใจต่อการเร่ไถ่ใหม่กับสิ่งที่เสียหายไปหลายอย่าง
โต๊ะ เก้าอี้ ถ้วยชามที่จะต้องซื้อเอามาใช้ใหม่อีกไม่ใช่น้อย เล้งไม่กล้ามองสบตา
พี่ชาย รู้ตัวดีว่าความคิดของเขามีผลต่อครอบครัวในระยะยาวชนิดที่เขาเองก็คาด
ไม่ถึง

(แก๊งค์ตระกูลซ่ง. 2549 : 314 - 315)

จากตัวอย่างนี้เราเห็นได้ว่า อุปสรรคเหตุการณ์นี้มีผลกระทบต่อครอบครัวตระกูลซ่งมาก
ทำให้ลูกในครอบครัว ๆ ต้องไปหางานอื่น ๆ มาทำ ต้องก่อร่างสร้างตัวใหม่ พวกคนไทยเชื้อสาย
จีนที่อพยพเข้ามาทำมาหากินในเมืองไทย ในช่วงเวลาการก่อร่างสร้างตัว ต้องพบกับอุปสรรค
ต่าง ๆ พวกเขาพยายามแก้ไขปัญหา ฝ่าฟันอุปสรรคจนประสบความสำเร็จ

3.6.2 การฝ่าฟันอุปสรรค

อุปสรรคต่าง ๆ ในช่วงเวลาการก่อร่างสร้างตัวของพวกคนไทยเชื้อสายจีนที่อพยพเข้ามา
เมืองไทย จะทำให้การก่อร่างสร้างตัวของพวกเขาไม่มั่นคง แต่ถ้าพวกเขาได้ฝ่าฟันอุปสรรค
การก่อร่างสร้างตัวของพวกเขาจะขึ้นเป็นระดับใหม่ มั่งคั่งมากขึ้น พวกเขาประสบความสำเร็จมาก
ขึ้น

นวนิยายเรื่อง ลอดลายมังกร ปู่พยายามเก็บเงินเช่าที่ขายกาแฟ ไม่กี่ปีก็เกิดสงคราม ปู่ต้อง
หนีไปที่อื่นหยุดขายกาแฟ หลังสงครามหยุด คนที่กินกาแฟก็น้อยลง ปู่จึงเปลี่ยนอาชีพไปส่ง

กาแฟผง ชาฝรั่ง และนมกระป๋อง จากเมืองนอกเข้ามาขาย ได้ฝึฝืนอุปสรรค และค่อย ๆ ขยาย
กิจการ จนประสบความสำเร็จ ดังตัวอย่าง

เมื่อสงครามสงบ บู่จึงกลับมากรุงเทพฯ อีกครั้ง ตั้งใจจะมาซึ่งห้องแถว
เปิดร้านกาแฟใหญ่ ๆ แบบร้านขายกาแฟหน้าโรงหนังเฉลิมกรุง แต่บ้านเมืองหลัง
สงครามเปลี่ยนแปลงไปมาก ผู้คนไม่ค่อยอยากขาดแคลน ไม่มีปัญญาแต่งตัวสวย ๆ
นั่งรถยนต์โก้ ๆ มากินกาแฟไอศกรีมเหมือนสมัยก่อน...ผู้เล่าว่าตอนนั้นแม้แต่
กาแฟผลก็ยังไม่ขาดตลาด คนที่สมองใสเลบเก็บเอาเมล็ดมะขามาคั่วบดขายแทน
กาแฟ

บู่ต้องเลิกล้มความคิดที่จะเปิดร้านกาแฟหรู ๆ แต่กลับได้ความคิดในการ
สั่งกาแฟผง ชาฝรั่ง และนมกระป๋อง จากเมืองนอกเข้ามาขาย...

(ลอคลายมังกร. 2536 : 11)

จากตัวอย่างที่ยกมา เราเห็นได้ว่า อุปสรรคด้านสงครามเป็นอุปสรรคที่ใหญ่คนจีนที่
อพยพเข้ามาทำมาหากินต้องพบ สงครามทำให้การก่อสร้างตั้งของพวกเขาไม่มั่นคง แต่บู่ตั้งใจ
คิดทางออกและดำเนินกิจการของตนอย่างดี จนฝึฝืนอุปสรรคและประสบความสำเร็จในที่สุด

นวนิยาย เรื่อง แก๊งดีตระกูลซ่ง ร้านขายไอศกรีมของครอบครัวตระกูลซ่งถูกทำลาย ลูกชาย
ทุกคนก็ต้องไปหางานใหม่มาทำเพื่อมาหากิน พี่น้องแซ่ซ่งอยากจากพยายมแก้ปัญหาด้วยตนเอง
ก่อน แต่หมั่งหลี่เห็นใจครอบครัวนี้ จึงชวนให้พี่น้องแซ่ซ่งไปทำงานที่บริษัทด้วยกัน ในที่สุดก็ตกลง
กันว่าให้ซานไปทำงานกับหมั่งหลี่ และหนุ่ม ๆ แซ่ซ่งไปหางานใหม่ ดังตัวอย่าง

“ขอให้พวกเราลองแก้ปัญหากันดูก่อนเถอะครับ คุณหมั่งหลี่ ถ้าถึงที่สุด
แล้วยังไม่มีอะไรดีขึ้น บางทีเราอาจต้องรบกวนคุณก็ได้”

ขอให้พวกเราลองแก้ปัญหากันดูก่อนเถอะครับ คุณหมั่งหลี่ ถ้าถึงที่สุด
แล้วยังไม่มีอะไรดีขึ้น บางทีเราอาจต้องรบกวนคุณก็ได้”

“งั้น เอาจีนี้น้องชาย ไหน ๆ หนุ่มแซ่ซ่งก็มีกันตั้งหลายคน ถ้าจะแยกตัว
ไปทำงานกับคุณหมั่งหลี่สักคนบ้างคงจะไม่ทำให้แรงงานร้านขาดแคลนเกินไป
นัก”

...

“นายไฉ่ ซาน นายมันคล่องสารพัดเรื่องอยู่แล้ว”

...

“ก็ดีเหมือนกันนะ ซาน นายคูหน่วยก้านดี น่าจะทำงานนี้ได้”

...

“ฉันชอบใจน้ำปัญชามากนะเรื่องที่ชวนคนบ้านแข่งไปทำงานกับฉันด้วย”

“เป็นความคิดของผมมานานแล้วล่ะครับ คุณหมั่งหลี่ คนพวกนี้ชื่อเป็นคนดี แต่มีไหวพริกก้าวหาญ เป็นคนที่เราต้องการในเวลานี้มากที่สุด ถึงแม้อาชานจะไม่ใช้คนแข่งโดยสายเลือด แต่ผมก็ดูออกว่าเขาเป็นคนจิตใจดีคนหนึ่ง”

(แก๊งตี้ตระกูลซ่ง. 2549 : 320 - 322)

จากตัวอย่างที่ยกมาข้างต้นเป็นได้ว่า หลังจากร้านของครอบครัวตระกูลซ่งถูกผู้ร้ายทำลาย ทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของครอบครัวต้องลำบาก เป็นอุปสรรคที่สมาชิกในครอบครัวต้องเผชิญและแก้ไขเพื่อเอาตัวรอด ความสามัคคีและพยายามในการแก้ปัญหาเพื่อดำเนินชีวิตของครอบครัวแข่งครั้งนี้ ถือว่าเป็นการฝ่าฟันอุปสรรค เพื่อตั้งตัวและใช้ชีวิตใหม่ ตัวอย่างนี้สะท้อนให้ผู้อ่านเห็นถึงภาพการก่อร่างสร้างตัวของคนไทยเชื้อสายจีนที่มีความเข้มแข็งและความพยายามอยู่ในตัวเมื่อพบเจออุปสรรคแล้วต้องฝ่าฟันจนกว่าจะประสบความสำเร็จ